

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Jarmila Svobodová

Tanec jako hra v edukačním procesu

Olomouc 2014

Vedoucí práce: PaedDr. Alena JŮVOVÁ, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedené v seznamu citované literatury.

V Olomouci dne .....

.....

Poděkování

Děkuji PaedDr. Aleně Jůvové, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, za její ochotu, trpělivost a cenné rady.

Obsah

ÚVOD	6
1 TANEC	8
1.1 VÝZNAM TANCE	8
1.2 HISTORIE TANCE.....	9
1.2.1 <i>Tanec v přírodě</i>	9
1.2.2 <i>Pravěk</i>	10
1.2.3 <i>Starověk</i>	10
1.2.4 <i>Středověk</i>	12
1.2.5 <i>Novověk</i>	14
1.2.6 <i>Tanec ve 20. století</i>	15
1.3 SOUČASNÉ ČLENĚNÍ TANEČNÍCH ODVĚTVÍ (JE Z ČEHO VYBÍRAT, ALE...).....	16
1.4 COUNTRY TANCE.....	17
1.4.1 <i>Dva různé prameny</i>	18
1.4.2 <i>Country tance u nás</i>	19
1.4.3 <i>Děti a country u nás</i>	19
1.4.4 <i>Country a jejich styly</i>	20
1.4.5 <i>Proč právě country tance?</i>	22
2 TANEC V EDUKACI	24
2.1 EDUKACE.....	24
2.2 TANEC JE SOUČÁSTÍ EDUKAČNÍ REALITY	26
2.3 TANEC NA POZADÍ VÝVOJOVÝCH ETAP LIDSKÉHO ŽIVOTA – ONTOGENEZE	29
2.4 VÝZNAM TANCE PRO DOSPĚLÉHO JEDINCE	33
3 TANEC A HRA	35
3.1 CO JE TO HRA.....	35
3.2 OBLIBA U DĚTÍ I DOSPĚLÝCH	37
3.3 PROPOJENÍ HRY A TANCE – SHRNUTÍ.....	38
4 TEORIE A METODIKA NÁCVIKU COUNTRY TANCŮ	39
4.1 OD NĀPODOBOVÁNÍ AŽ PO CHOREOGRAFII	39
4.1.1 <i>Vnímání hudby (rytmus, tempo, fráze, melodie)</i>	40
4.1.2 <i>Držení těla</i>	42
4.1.3 <i>Základní taneční kroky</i>	42
4.1.4 <i>Vnímání prostoru</i>	43
4.1.5 <i>Pomoc s orientací tanečníka v prostoru</i>	45
4.2 POPIS FIGUR V COUNTRY TANCÍCH.....	45
4.3 SBĚR TANCŮ	46
4.4 POPIS TANCE A JEHO GRAFICKÝ ZĀPIS.....	47
4.5 TRĀDĚNĀ TANCŮ (PODLE POČTU A VĚKU TANEČNĀKŮ, TYPU ZĀKLADNĀHO POSTAVENĀ ATD.).....	50
4.6 SHRNUTĀ.....	53

5 ZÁSOBNÍK TANCŮ	55
5.1 VÝBĚR TANCŮ	58
ZÁVĚR	76
POUŽITÁ LITERATURA	77
KNIHY	77
AKADEMICKÉ PRÁCE	79
NEPUBLIKOVANÉ DOKUMENTY – BROŽURY	80
INTERNETOVÉ ZDROJE	80
JINÉ ZDROJE	81
OBRÁZKY	82

Úvod

Tanec představuje oblast kultury, v níž si každý může najít svůj prostor. Má to ale svá úskalí. V dětství se dnešní člověk setkává s tolika styly, že vybrat si je těžké. Náročnost a dril některých stylů mnohdy děti přímo odrazují, a i když se jim tance líbí, raději se stáhnou do sebe a stávají se pasivními pozorovateli. Tanec rozvíjí smysl pro rytmus, hudební a estetické cítění, prostorovou orientaci, správné držení těla a koordinaci pohybů, což je pro děti v dnešní počítačové době, kdy můžeme u dětí pozorovat nedostatek pohybu, velice důležité.

O tanci bylo již napsáno mnoho a z různých pohledů. Po dobu své existence se měnil, přetvářel a členil do mnoha odvětví a stylů. Někdy je velice složité zorientovat se v tomto oboru lidské činnosti. Ale přesto si v něm každý může najít svůj prostor. Podle své osobnosti, temperamentu, hudebního cítění, svého pohledu na svět, vytrvalosti i tělesné zdatnosti. Každý zaujímá k tanci svůj postoj a vytváří si na něj vlastní názor.

V této práci se nebudeme zabývat vrcholným tancem na profesionální nebo soutěžní úrovni. Ani nebudeme hovořit o přípravě tanečních vystoupení či složitých choreografiích. V této práci pojmem tanec jako hru. Tanec jako zábavu, uvolnění, oproštění od starostí, sociální a komunikační prostředek, sblížení se s druhými, vlastní vyjádření sama sebe, pohyb a čistou radost z něj. Nikdo po nás nebude chtít speciální přípravu ani vybavení. Jak se říká, „*stačí umět chodit, počítat do 8 a vědět (aspoň přibližně), kde je levá a pravá ruka*“ – tanec opravdu pro každého.

V této práci bych chtěla předat zkušenosti, které jsem získala na tanečních akcích, kurzech, seminářích i z literatury. Některé tance s prvkem hry jsem sama vymyslela, ale většinu jsem získala od našich i zahraničních lektorů a tanečních mistrů (callerů), zejména pak od Ivana Bartůňka, který patří mezi zakladatele country tancování u nás. Doufám, že budou přínosem jak pro pedagogy začínající, tak pro ty, kteří si chtějí zpestřit činnost, ale i pro zkušené vedoucí souborů.

Téma „*Tanec jako hra v edukačním procesu*“ jsem si zvolila proto, neboť se tancem aktivně zabývám již mnoho let. Přes patnáct let jsem vedoucí dětských tanečních kroužků a devět let vedu country seskupení dospělých tanečnicků. Country tance tedy učím jak děti ve

věku 6–12 let, tak dospělé ve věkové kategorii 30 – 85 let. Vytvořila jsem víc jak 20 soutěžních choreografií, s nimiž se účastníme různých soutěží a vystoupení.

Při hledání metod, jak tanečnický naučit a procvičit s nimi různé taneční prvky, jsem tyto taneční hry vymýšlela a nejednou jsem zjistila, že již existují, jen podané v jiném úhlu. Zároveň jsem si uvědomila, proč některým tancům dávají tanečníci přednost (a to všichni – bez věkového rozdílu). Jsou to tance s prvkem hravosti.

Tance, které najdeme v závěru této práce, jsou ukázkou těch, které se pohybují na rozhraní mezi tanec a hru. A tím tuto hranici stírají. Záleží na úhlu pohledu, co v nich kdo uvidí. Zda hru při hudbě nebo hravý tanec.

Cílem této práce je zpřístupnit tance širší veřejnosti jako prostředek k uvolnění, ale i utváření si kladných postojů k hudbě, k pohybu, hledání cesty ke kolektivu i k sobě samému. Dalším cílem je přispět do sbírky nápadů pro činnost dětí i dospělých, jak ve volném čase, tak i ve vzdělávacím procesu.

Hlavním cílem je však vytvořit sbírku jednoduchých a oblíbených tanců a tanečních her, které je možné zatančit si bez předběžné náročné přípravy jak vedoucího, tak účastníků. Zpřístupnit tak skupinové tance širší veřejnosti...

1 TANEC

V této kapitole si ukážeme, jaký byl tanec v jednotlivých etapách lidské společnosti, ale také jak ho jedinec může vnímat v různých údobích svého života...

Na oslavu 20. výročí svého působení připravil taneční soubor La Quadrilla nezapomenutelné vystoupení, kde na začátku zazněla tato slova: *„Říká se, že na začátku bylo slovo, ale určitě dříve než slovy dokázal člověk své pocity a nálady vyjádřit třeba právě tancem, který se obejde beze slov. K tanci je zapotřebí hudba nebo alespoň rytmus. Zřejmě prvním rytmem, který lidské ucho zaslechne, je tlukot bijícího srdce matky .... Kdo ví, třeba právě tento rytmus byl inspirací prvnímu tanečnickovi. Zrodil se tak tanec „Zrození člověka“. Jedno je ale jisté – tanec je starý jak lidstvo samo.“*

1.1 Význam tance

Tanec pro jednotlivce může mít mnoho významů. Může jít o vyjádření pocitu, o vyjádření sama sebe – identifikaci, o uvolnění, o hledání, o vyjádření nesouhlasu, o sblížení se s ostatními, o souznění, o navázání kontaktu, o nalezení řádu a klidu, o uhlazení i pohlazení duše, o vyjádření radosti, o ztvárnění rytmu, o vytváření umění.

Tanec může být i psychoterapeutickou aktivitou (Blížkovská, 1999, s. 68).

Velký význam má však tanec i pro skupinu. Jde o velice významnou formu komunikace. Člověk se přiřazuje ke skupině a ta má svůj způsob tance. Jde tedy o integrační i identifikační prvek dané společnosti.

Avšak z jiného pohledu, z toho nejzákladnějšího, jde jen o rekreaci bez hledání důvodů, proč tančíme...

Eva Kröschlová ve své knize *„Dobové tance 16. až 19. století“* píše o skupinových tancích: *„Ať přistoupíme ke starým skupinovým tancům z kterékoli strany, vždy jsou pro všechny účastníky přínosem, protože rozvíjejí smysl pro partnerství a pro skupinové společenství, posilují přizpůsobivost, ohleduplnost, zodpovědnost za celek – a to vše prostřednictvím umělecky ztvárněného pohybu, ve společném rytmu, za společného prostorového cítění, ve společné hře. Neboť – jak říká Huizinga („Homo Ludens“) – tanec je ryzí hra, a to zejména ve svých družných formách“* (Kröschlová, 1980, s. 7).

1.2 Historie tance

Tanec má mnoho forem. Z historie tance vyplývá, že tanec nelze vymýtit. Patří do tradic každého národa a je jeho národním pokladem. Ještě dnes se setkáme u nás s masopustním medvědem. U indiánů s dešťovým tancem či v Indii s tancem, kterým bůh Šíva vytančil svět. Jde o historický význam tance ve vztahu k národu. O sebeurčení celku i jednotlivce.

1.2.1 Tanec v přírodě

Tanec je pohybová aktivita, která provází lidstvo od nepaměti. Kam ale sahá historie tance? Kdy vznikl? Byla vytvořena teorie, že tanec je ryze lidskou činností.

Je tomu vsutku tak? Člověk se vyvíjel v souladu s přírodou. A v přírodě máme mnoho příkladů, jak se právě rytmickými pohyby a zvuky dorozumívají různí živočichové.

Včela při přiletu do úlu dokáže právě tancem sdělit svým družkám, na které rozkvetlé louce nasbírala skvělé zásoby. Ostatní včely se tento taneček naučí a vyletí za potravou. Některé druhy ptáků provádějí tance při námluvách tak dokonale a nádherně, že lidé převedli jejich taneční figury do svých tanců. Máte pocit, že to sem nepatří? Ale jak můžeme vědět, co doopravdy zachytil dávný malíř na stěnách jeskyní v době kamenné. Jde o tanec? Je zachycen tanec před či po lovu? Jde o tanec, který má oznámit lov, nebo ho oslavovat? Pokud se podíváme na původní kmeny žijící doposud na velmi primitivním stupni vývoje, žijící v souladu s přírodou, jejich tance vyjadřují stejné věci a prožitky jako u zvířat. Jde převážně o komunikaci, o sdělení věci, činnosti, prožitku či touhy. Nakolik je tato komunikace uvědomělá u zvířat, nechme na vědcích z oblasti zoologie. Smiřme se s tím, že tanec je součástí jedince a provází ho od jeho vzniku až po jeho zánik. Že tanec je průvodcem celého vývoje života.

Nelze určit, kdy se jedinec poprvé pohyboval v rytmu, který by se dal nazvat tancem, ale jsme schopni zjistit, kdy dochází k uvědomění si tance člověkem. Je to ta chvíle, kdy ho dávný umělec zachytil ve své malbě na stěnách oné jeskyně. Z těchto maleb však nelze vyčíst, jaký byl průběh tance, jde pouze o domněnky. Je to však škoda, neboť by to bylo jistě zajímavé srovnání historie a současnosti.

1.2.2 *Pravěk*

Velice hezky a přehledně píše autorka knihy „*Úvod do taneční terapie*“ Jaroslava Blížkovská (1999) o roli tance v historii lidstva.

Dozvíme se zde například, že **tance v pravěku** se patrně lišily podle převažující činnosti kmene. Vychází z toho, že tanec byl vždy odrazem způsobu obživy. **V období lovu, rybolovu a sběru** se tance soustředily na to, aby zvíře přišlo, zemřelo a aby byly účinné zbraně. Anebo po lovu aby se mrtvé zvíře nemstilo, či aby se nemstili za jeho smrt jeho příbuzní. **Pastevcí** se později zaměřovali na tance bojové (obrana stáda a území pastvy) i na tance integrity a identity (pro zajímavost je zde zmíněna souvislost totemového tance s tancem masopustního medvěda). Též sem autorka řadí počátek Slunečního tance či tance Velkého ducha, které se ještě nyní vyskytují u některých indiánských kmenů. V pozdější době se objevuje zemědělství a dochází ke zklidnění tanců. V této době se tance váží k polním pracím (příprava terénu, setí, růst rostlin, sklizeň), k počasí (děšť, slunce) a k událostem lidského života – narození, zdraví a nemoc, iniciace, svatba, smrt (Blížkovská, 1999, s. 6 – 25).

Pohyb sloužil prvním lidem jako prvek komunikace. Formy tance, které se v této době objevují, jsou jednoduché a taneční pohyby vypadaly neohrabaně, pravěcí lidé je používali jako „nástroj“ ke svým denním činnostem a také jimi vyjadřovali své pocity a radosti. Postupem času se tanec vyvíjel, měnil, zdokonaloval, opakovaly se určité taneční pohyby, stal se součástí každodenního života.

1.2.3 *Starověk*

Ve starověku (přibližně 4 000 let př. n. l. do 6. – 7. století n. l.) se tance odvíjejí zejména od náboženství, zaměřenosti a vyspělosti té dané kultury. Je to období přechodu od vesnice k městu a vzniku států v úrodných částech Země. Dochází k vytvoření hierarchie společnosti a k rozdělení na vrstvy obyvatelstva od vládců až k otrokům. Vznikají různá náboženství a kultury. Tanec se stává součástí obřadů uctívajících bohy v chrámech. Podívejme se na život a tanec do neznámějších kultur tohoto dlouhého období.

V egyptských hrobkách se nalézají nástěnné malby i plastiky s výjevy z běžného života, které měly pomoci k věčnému životu nebožtíka. Z nich se dozvídáme i podobu starověkého

egyptského tance. Náboženské chrámové tance byly zasvěcené například bohu Re, Sethovi či bohyni Hathor (snad jsou zde zárodky dnešního baletu). Pro každého boha byl jiný tanec s jinými prvky. Tančil je i faraón. V Egyptě neměli tanec deště. Vodu dodával Nil. Egypťané znali ceremoniální tanec pohřební, povinný rituální tanec ve zbrani, ale také tance pro zábavu. Byly to tance kolektivní. Párové tance zatím neznali.

V Mezopotámii byla vyspělá kultura, ale díky neustálým bojům se v této zemi příliš netančilo. Z této starověké země se dochovaly zmínky o tancích válečných a také o tancích, které vycházely z pohybu hvězd a nazývali je tanci astrálními.

V Palestině se promíchaly prvky kultur egyptské, mezopotamské i krétské, podle toho, pod jakou nadvládou Palestina byla. Uctívali pouze jednoho boha. V této době používali Hebrejci tanec jako formu prosby či výraz radosti. Velice jednoduché kroky tančily hlavně ženy.

Na Krétě za jejího rozkvětu kolem roku 2 300 př. n. l. se tančily kultovní tance na uctívání bohyně Matky a bohyně Země. Za zmínku však stojí i tanec s posvátnými býky. Tento tanec je popsán podrobně v knize „*Král musí zemřít*“ od Remaultové (1974, s. 212 – 214). Popisovala prý tento tanec podle vědeckého výzkumu na Krétě. Tento tanec končil smrtí hlavního tanečníka.

Řecko patřilo ve starověku ke kulturním velmocím. Vzniká zde estetika. Umění se stává přístupným všem, není jen k uctívání a k praktickému účelu, ale je pro radost. Člověk je sám sebou a žije pro sebe i pro druhé. Tanec zde představuje umění velice respektované a oblíbené. Taneční technika a její kroky přetrvaly až do současnosti. O tanci se dozvídáme od většiny řeckých myslitelů té doby. Je podstatnou složkou výchovy té doby. Řecké tance lze rozdělit na několik typů: *Válečné* – do nich lze zařadit pyrrhiché – tanec pocházející od Keltů, gymnopaidiké – spartský rytmický tanec, či pochodový tanec embaterie. Tyto tance nacvičovaly i dívky zejména ve Spartě. *Náboženské* tance – v Řecku je uctíváno mnoho bohů a i zde měl každý bůh svůj tanec: Apollónu tančili paían jako prosbu i dík za uzdravení. Athéně tančili ve čtyřletém cyklu při Velkých Panathénách pomalý průvodový tanec. Artemis tančily kněžky v chrámech tanec s velice náročnými prvky, a tak se k němu oblékaly do krátkých sukní. Afrodité patřil jestřábí tanec geranos. A v kultu Dionýsa tanec přecházel

do orgií, které končily roztrháním živého zvířete a jeho snědením. To však vedlo k opatření senátu z roku 186 př. n. l., kdy byly tyto orgie kontrolovány a omezovány.

Na počest Dionýsa vznikalo také *divadlo a jeho součástí byl i tanec*. Nejprve tragédie, pak satirické drama a nakonec komedie. Ve všech se tančily tance s velkým počtem tanečníků.

Z devíti Múz v řecké mytologii je Terpsichoré patronkou tance. Do třetí skupiny tanců řeckého starověku se řadí *Soukromé tance, rituály a zábavy*. Sem patří svatební tanec boha Hyména, tance na pohřbech s rituály pláče a sebeubližování. Ale také tance zábavy na banketech. Z 6. století př. n. l. pochází kruhový tanec s držení za bílé šátky, který se tančí v Řecku dodnes.

Do **Říma** se tanec dostává z Řecka a od Etrusků, není však ve velké oblibě. Přetrvávají tance válečné a tance ve vztahu k zemědělství. V období republiky (5. – 1. stol. př. n. l.) podotýká Cicero: „*Kdo není opilý, netančí.*“ V době císařství (1. – 4. stol. n. l.) převládá pantomima, balet a erotické tance. Na divadle se netančí, ale představují se davy (600 mezků či 3 000 vojevůdců,...).

V Byzantské říši (395 – 1453 n. l.) umění tance upadá a začínají se objevovat první zákazy tanců v důsledku náboženských předsudků, které provází celý středověk (Blížková, 1999, s. 26 – 44).

1.2.4 Středověk

Pokračujme nyní v proudu času a vstupme do středověku. Ten se datuje od pádu Západořímské říše v roce 476 do přelomu 15. a 16. století. Jak se tančilo u nás v Čechách, velice podrobně popisuje Čeněk Zíbrt v knize „*Jak se kdy v Čechách tancovalo*“ (1960). Jde o dějiny tance u nás v návaznosti na tance z celého tehdy známého světa od nejstarší doby až do konce 19. století. Přičemž velkou část věnuje právě středověku (Zíbrt, 1960).

Ze začátku křesťanství věřící oslavovali Boha stejně jako stará božstva a na jeho počest se veselili, zpívali a tančili. Avšak pod rouškou víry církevní hodnostáři vydávají různé zákazy a příkazy. Stanovují, co je správné a co ne. Tanec je v očích církve ďáblov dílo, a tak je zapovězen. I když byla církev mocná a lidé zbožní, na základě zpráv o neustálém napomínání a vyhlašování zákazů se dá usuzovat, že tanec si vždy našel cestu mezi lid.

O tanci se dozvídáme především prostřednictvím kronik a starých knih. Zde se můžeme dočíst, že se tančilo v roce 1325 na počest Elišky Přemyslovny i na korunovaci krále Karla IV. roku 1346. Z roku 1375 je díky knihám znám i první „*tanczmeister*“ oficiální taneční mistr v Praze, pan Henslinus (Zíbrt, 1960, s. 52 – 53).

Tanec se začíná dělit na tanec selský a tanec panský.

Selský tanec je popisován jako divoký a nespoutaný až hrubý. Skládal se z pokřiků, dupání, točení, objímání a líbání. Mezi tyto tance patří například: Kotek, Honivý či Hrách a kroupy. Církvi je pomlouván a potírán.

Tanec panský je naopak nazván kratochvílí. Je velmi propracovaný a přesně předepsaný až obřadní. Mladé dámy se ho musí učit. Pro ně je tanec tím, čím pro mladé pány cvičení ve zbroji. Ale i mladí páni tanec musí ovládat, a proto jsou najímáni taneční mistři. Mezi tance panské se řadí i tanec pochodňový, který se tančil na ukončení turnaje, či na svatbách (Zíbrt, 1960, s. 74 – 86, 100).

Ze středověku jsou též známy i tance podle cechů (bednáři – obručový tanec, mečíři – mečový tanec či soukeníci – tanec s praporem) (Zíbrt, 1960, s. 86 – 93).

Ač zapovídan a proklínán církvi, byl tanec považován i za nástroj lékařů a léčitelů. Ve 14., 17. a 18. století vypukla morová rána. Tancem se zjišťovalo, zda je někdo nakažený či nikoliv. V pozdější době existoval v Itálii tanec, kterým se z těla dostával jed pavouka tarantule. Tančil se 10 dní a účastnila se ho celá vesnice. Dodnes se tančí jeho pozůstatek tanec – „*Tarantella*“ (Blížkovská, 1999, s. 51).

Kde a kdy se u nás ve středověku tancovalo? Selský tanec převážně venku na udusané hlíně kolem stromu, na návsi či na náměstí. Bývala vyhrazena místa pro tanec, ta byla pravidelně kropena vodou, aby se neprášilo. Panstvo své tance provozovalo v sálech a síních svých sídel nebo na radnicích. První tance se tančily kolem otevřených ohnišť uprostřed, a tak to byly převážně tance kruhové. Později když vznikly krby a zdroj tepla se přesunul ke stěně, začaly se tančit i tance promenádní a se složitou choreografií, v nichž byl pohyb po celém

sále. Tančilo se v neděli a na oslavách (masopust, letnice, trhy, poutě, posvícení, svatby) (Zíbrt, 1960, s. 159 – 166).

Tance byly v podobě kola, průvodu či hada. Tanečníci poskakovali a točili se v rytmu píšťal, houslí a bubnů. Hudebních nástrojů bylo v té době mnoho s rozličnými názvy (Zíbrt, 1960, s. 32 – 52).

1.2.5 Novověk

V 16. až 18. století stále pokračují zákazy tanců. Dokonce i hudba je zakazována jak církví, tak i světskou mocí. Na druhé straně se Evropou šíří vlna nových tanců. Hlavní proud taneční módy se nesl převážně ze západní Evropy (Anglie, Francie, Španělsko, Německo a Itálie). Zde vznikaly první taneční školy a akademie. Ludvík XIV. v roce 1661 založil ve Francii Královskou taneční akademii. Odtud se do celé Evropy šíří tance umělé složené ze spousty úklon, zdvořilostí, obrátů. Vyžadují až artistické výkony. V 16. a 17. století se objevují tance vlašské (např. gagliarda) a balet. Ten má několik variant: historický, mytologický a poetický (Zíbrt, 1960, s. 187 – 250).

Objevuje se spousta tanců, jejichž názvy může dnes slyšet například i v historických filmech, jako je volta, courante a také menuet. Tyto tance dnes patří do repertoáru souborů historických tanců a tančí se dle dochovaných historických archiválií, nebo na základě co nejpodrobnějších rekonstrukcí z obrazů a písemných zmínek.

Z roku 1788 se dochovaly zprávy o cechu tanečních mistrů v Praze, kteří jediní měli právo držet veřejné tančírny. Cech tanečních mistrů měl pevně stanovená pravidla, o nich se zmiňuje Zíbrt (1960, s. 252). Pro zajímavost kdo chtěl vstoupit do tohoto cechu, musel umět 90 předepsaných tanců. Již v této době se objevují ale názvy tanců znetvořené (jak kdo uměl cizí řeč), tak upravené do podoby vyhovující mistrovi i tanečnickům (Zíbrt, 1960, s. 251 – 253).

V 18. století se objevuje záliba v maškarních bálech a začínají se objevovat i zmínky o tom, že děti tančí na bálech pro ně vyhrazených. Pořádají se i bály privátní. Objevují se názvy tanců, jako je gavota, polonéza, cotillion, quadrille a také valčík. Ten je v naší zemi velice oblíbený.

V Čechách se v 19. století lidé dočetli v novinách o každém novém tanci, o každém tanečním sále (ještě dnes se v Praze tančí na Barvířce, na Střeleckém ostrově, na Žofíně) i o všech tanečních zábavách. A jak to tenkrát probíhalo? Na každém plesu byl vždy stanoven taneční pořádek. Dámy si do svých „*Pomněnek*“ (různých tvarů – knížečka, vějířek, lístek – vždy byly organizátory připraveny a umělecky ztvárněny) zapisovaly pány, kteří je o jednotlivé tance požádali. Mezi nejvýznamnější bály našeho národa patří vlastenecký bál 5. února 1840. V té době jsme byli součástí Rakousko-Uherska a úředním jazykem byla němčina a český jazyk upadal v zapomnění. Naši přední obroditelé tímto plesem zahájili tradici českých plesů a zábav, kde se hovořilo česky. Tyto bály se staly vzorem pro bály i na venkově a zde začíná vznikat „*Česká beseda*“. Objevují se další tance jako je mazurka, polka. Ta vznikla na území Čech. Původně se jí říkalo maděra, později půlka a i ona brzy ovládla taneční sály celé Evropy. Na venkově vznikají krajové venkovské tance typické pro jednotlivé geografické oblasti: hulán, obkročák, skočná, vrták,...Vesměs jde o tance, ve kterých je tak zvané „uzavřené držení“, tančí se v párech (Zíbrt, 1960, s. 269 – 350).

1.2.6 Tanec ve 20. století

Se vstupem do 20. století začíná Evropa objevovat nové taneční směry i na jiných kontinentech. Zdrojem inspirace jsou nové impulzy ze Severní a Jižní Ameriky, které vycházely z úplně odlišných společenských a kulturních poměrů, než na jaké byla evropská taneční scéna zvyklá. Vedle foxtrotu našly mezi evropskými tanečnickými svými místy i prvopočátky tanga.

V dalším období přicházejí jazz, tance latinskoamerických rytmů, rumba, samba, americký swing. Po druhé světové válce prožívá tanec rozkvet, dostávají se k nám další živé a energické tance – cha-cha-cha, paso doble a rock and roll.

Vývoj tance neustále pokračuje, přichází moderní tance – hip hop, jazz dance, scénické tance, break dance, techno atd.

Zmizely zákazy a poučky ve vztahu tance a víry. V tanci je dnes dovoleno téměř vše. Tance se v dnešní době mísí, zanikají a vznikají nové. V této směsici je velice těžké se vyznat.

1.3 Současné členění tanečních odvětví (Je z čeho vybírat, ale...)

Postupem času se tanec proměňoval a členil. V dnešní době je toto odvětví kultury velice široké. Stejně jako se zrychluje vývoj civilizace a techniky, stejně tak bleskově vznikají nové taneční styly. Členění tanečních odvětví se stává složitější a méně přehlednější. Podívejme se na členění podle těch, kteří se zabývají tancem již více než půl století. Dá se předpokládat, že v tomto směru jsou dostatečně erudovaní. Na internetových stránkách taneční školy Starlet z Brna najdeme toto členění tanců:

- ❖ obřadní (je součástí obřadů, rituálů, oslavujících někoho či něco)
- ❖ jevištní (jeho smysl a záměr je pobavit diváka, přihlížejícího, přinést mu estetický zážitek, obohatit jeho vnímání)
- ❖ společenský (zde je smyslem pobavení sama sebe)
  - tance standardní: slowfox, waltz, quickstep, tango (byly přesně vymezeny, popsány a zaznamenány, tedy standardizovány)
  - tance jazzové: jive, rock and roll, slowrock, blues, lindy hop, swing a jiné
  - tance latinskoamerické představují proud afro-americký: samba, cha-cha-cha, argentinské tango, rumba, mambo
  - proud severoamerický: jitterburg, swing, jive, blues, slow rock, foxtrot
  - tance kolové evropské: valčík, polka (tančí se dokola)
- módní tance, taneční novinky: salsa, hip hop, disco, street dance
- národně společenské tance: mazurka, čardáš, krakowiaky, rejdováky, paso doble a jiné
- lidové tance: obkročák, mateníky, řemeslnické tance
- starodávne neboli historické tance

(<http://www.starlet-brno.cz/historie.html>)

Baláž ve své knize „*Tance 20. století*“ stručně popsal 43 základních tanců a jejich odnože, tak jak přibližně vznikly v letech 1840 – 1990 (Baláž, 2003).

Nové taneční směry se stále objevují a mísí, ale klasické směry se v nich rozhodně neztrácí. Například v Centru tance, které funguje již 17 let, se dnes tančí africký tanec, balet, bollywood, flamenco, flirt dance, irské tance, latin dance, orientální tanec, salsa, pole dance, Port De Bras, samba, step, street dance, tanec pro děti, touch dance, cha-cha-cha, tribal,

zumba, rumba, paso doble a jive, reggaeton, hip hop, disco, zumba fitness, bosu a jiné. Celkem 76 tanců a tanečních stylů (<http://www.centrumtance.cz/tanec/info/kontakt.asp>).

Většinou jde o tance párové nebo tance individuální. Vybrat si z nich ten, který nám je příjemný a kterému se budeme věnovat, je velice složité a zdlouhavé. Možná i proto to někteří lidé vzdají předem. Na www stránkách těchto tanečních škol jsou proto i stručné popisy jednotlivých tanců. Přesto je třeba přijít a vyzkoušet si, jak naše tělo reaguje na tu či onu hudbu, zda nám vyhovuje prostředí, styl výuky jednotlivých lekcí i osobnost lektora.

Další velkou skupinou jsou tance **skupinové**. Do nich řadíme tance:

- historické tance: gotické (Chorea), barokní (ballo, menuet), renesanční (courante, bránly), novodobé (česká beseda, čtverylka)
(<http://www.tillwoman.net/Kategorie:Encyklopedie/;jsessionid=5F157973F20470F4A994C18B0E13E05E>)
- etnické tance: irské tance, skotské tance, bretonské tance, řecké tance, naše národopisné tance, ale i tance jiných zemí nejen evropských
- country tance, jimž je věnována celá další kapitola, neboť tyto jsou tvárné a nejvíce odpovídají tématu této práce (viz kap. 1.4)

Skupinové tance je možné si zatančit v různých klubech specializovaných na tyto druhy tanců.

Velice specifická skupina je na rozhraní tance a sportu jedná se o akrobatický rokenrol, krasobruslení, moderní gymnastika, sportovní aerobic či synchronizované plavání, aerobik, cheerleading (roztleskávání) a jiné.

1.4 Country tance

V této práci se budeme zabývat tancem jako hrou, a to hrou pro celou skupinu. Jak jsme se již dočetli, do skupinových tanců řadíme i country tance a právě ty jsou propojujícím prvkem mezi tancem a hrou. Jsou tvárné a za dobu svého trvání nemají většinou stanovena pevná pravidla. Také nejsou svázány autorskými právy, proto je možné užívat je bez obav kdekoliv a přizpůsobit dle svých potřeb.

I country tance jsou širokou taneční oblastí s různými odvětvími a mají svou historii. Proto se s nimi nyní blíže seznámíme.

1.4.1 Dva různé prameny

První zmínky o country tancích se objevují již v 15. století ve Skotsku. Přesto se o prvenství pře Anglie s Francií. Nechme historiky, ať zkoumají tato prvenství a podívejme se na již prokázané. V Anglii vydává roku 1650 londýnský hudebník John Playford první sbírku country tanců, nazvanou „*English Dancing Master: Or, Plain and Easy Rules for the Dancing of Country Dances, With the Tune of Each Dance*“ (překlad: „*Anglický taneční mistr, aneb úplná a snadná pravidla pro tančení venkovských tanců s nápěvkem každého z nich*“). Tato sbírka byla neustále doplňována a mnohokrát vydána. Poslední vydání obsahuje již 917 tanců. Tyto tance se dodnes tančí a jsou mezi tanečníky country tanců oblíbeny (Bartůněk, [b.r.]b, s. 2).

Další oblastí, ze které pocházejí tance ve stylu country, je Amerika. V době zlaté horečky a osídlování Ameriky (konec 18. a začátek 19. století) si ze starého kontinentu lidé přiváží své tradice a mezi nimi vyniká právě tanec. Jiří Vašák v úvodu své příručky „*Country tance*“ píše o návštěvě Kapitoly v Salt Lake City ve státě Utah, kdy mu průvodkyně komentovala tamější fresku s tančícími přistěhovalci větou: „*Tančili každý večer, aby se nezbláznili.*“ (Vašák, 1995).

Lidé přicházeli do Ameriky z různých částí Evropy a přinášeli si i své tance. Postupem času se tyto tance začaly zjednodušovat a mísit. V každém kraji, v každém městě vznikají nové tance. Někdy se liší jen několika krokovými variacemi či figurami. A jak vznikají i zanikají. Jde o rychlý proces. Stejně jako samotné osídlování. Tance se předávají osobně a jen málokterý je zapsán, a tak uchován v původní podobě. Z Ameriky se dostávají do celého světa. V Americe se vžil společný název Square dance (čtvercový tanec), i když se tancují ve všech formacích. Také melodie, na které se tančí, již neodpovídají rovnici „jedna melodie = jeden tanec“. Důležitější roli přebírá frázování a rychlost hudby (Dvořák, 2011).

Country tance jsou převážně kolektivní tance. Aby se daly tančit, je potřeba organizátor, který určí pořadí figur či tanců. Dříve se nazýval ceremoniář či taneční mistr (v začátcích amerického country „prompter“) nyní se nazývá „caller“ (Vlček, 1997, s. 6).

1.4.2 Country tance u nás

K nám do Čech se dostávají country tance v americké podobě zásluhou profesora Františka Bohuše¹. Ten je přiváží ze svého pobytu z jihovýchodu Ameriky. Se svým synem Jasanem začínají od roku 1977 tance vyučovat nejprve na tělovýchovných akcích. V roce 1978 vzniká taneční skupina Dvorana pod vedením Jasana Bonuše. O dva roky později se koná v Praze historicky první country bál Jasana Bonuše na Barče (21. 5. 1980). Na Barče se tančí country dodnes. Country tance se staly oblíbeným stylem rozšířeným po celé naší republice. V roce 1985 se koná první setkání country skupin v tehdy Československé socialistické republice v Bratislavě. Zde měly hlavní slovo tři skupiny (Dostavník Brno vedl Ivan Bartůnek, Bratislavské združení country a dobových tancov vedl Paľo Hraško a Dvorana Praha pod vedením Jasana Bonuše). O dva roky později v Brně se již sešlo 10 souborů a 150 tanečníků. V té době začíná vycházet občasník Čtverylka, ve kterém se představovaly taneční skupiny a navzájem se kontaktovaly. Byla zde také inzerce, rady začínajícím callerům a informace o akcích. V něm se můžeme dočíst, že v roce 1991 byl uskutečněn zápis do Guinnessovy knihy rekordů o největším Country bále, který proběhl ve 42 městech, a v jeden okamžik tančilo jeden tanec 4077 tanečníků. Celkový počet účastníků byl asi 7000 (Dostavník, 1991; Dvorana, 2009). I když v dnešní době vlna country tanců začala pomalu ustupovat, přesto je country tancování velice oblíbenou oblastí rekreace a způsobu odreagování. Je stále neopomenutelnou součástí skupinových aktivit.

1.4.3 Děti a country u nás

Nechť dospělých přijmout dětské tanečnický mezi sebe vedla k tomu, že dětské soubory pracují odděleně, nebo jako samostatné složky velkých souborů. Jejich členové mají možnost přestoupit do složky pro starší členy po dovršení patřičného věku.

---

¹ Profesor František Bonuš – byl významný pedagog na Univerzitě Karlově, AMU v Praze, choreograf, etnochoreolog, sběratel zejména lidových tanců a propagátor českých lidových tradic.

Nenechme se však zmást tímto zjištěním, abychom si nevytvořili představu, že děti jsou v tomto tanečním odvětví na horší úrovni než dospělí tanečníci. Opak je pravdou. Dospělým tanečnickům byl na obtíž spíše vzrůst dětí a jejich vlastní ješitnost. To rozdělilo naše tanečnický na starší a mladší. Ve světě je tomu však jinak (viz kapitola 1.4.5).

Od roku 1991 se pravidelně jednou v roce koná Celostátní setkání dětských country tanečních souborů. Na tom prvním 12 souborů a 160 tanečnicků ukázalo, že děti mají country v oblibě. A tato obliba a zájem narůstají, na 10. ročníku v roce 2001 je to již 1200 dětí. Je pravda, že v současné době se hlavní pořadatel a vedoucí souboru Šumaváček na svých stránkách zmiňuje o 600 – 800 dětí, kteří se tohoto setkání účastní, ale to neznamená, že by zájem o tancování ve stylu country u dětí upadal. Vznikají nové přehlídky a soutěže, na které jezdí taneční soubory z celé republiky (Procházka, 2002, s. 5, 6).

Za všechny soutěže jmenujme například Mistrovství České republiky v country tancích, které pořádá Českomoravská asociace dětských country tanečních skupin, či Festival Pardubická Ryengle, který byl původně pro dospělé tanečnický, ale v posledních letech jsou nejvíce obsazovány právě dětské kategorie. Mezi regionální soutěže bychom mohli zařadit O Táborský kalich v Táboře, O zelený hrozeček v Břeclavi, O Moravský country pohárek na severní Moravě a O Medláneckou sýpku v Brně. Ačkoliv jsou tyto soutěže místní, přijíždí na ně soubory z celé republiky.

1.4.4 Country a jejich styly

Nyní se podívejme na styly, které patří do široké rodiny country tanců.

Začněme u klasiky. **Tradiční country tance**, se tančí v kruzích, řadách a čtverylkách. Hudební doprovod většinou hraje ve stylu country (kytara, banjo, housle, basa, foukací harmonika,...). Tanec se vysvětlí a pak tanečnický tančí jen s malou nápovědou callera (tanečnického mistra). Při tanci se většinou tanečnický posouvají k dalšímu partnerovi, a tak se v průběhu tance potkáte se všemi tanečnický ve formaci. Tento styl má výhodu v tom, že si ho zatančí každý i bez větších znalostí názvosloví. Jak se říká: „*Stačí umět počítat do osmi a*

vědět kde je levá a pravá.“ Jde o nejjednodušší formu skupinového tance, kterou se budeme zabývat i v dalších kapitolách této práce (Dvořák, 2011).

Dalším odvětvím je **Square dance**. Tančí se na klasickou country hudbu ve formaci čtverylky (podle názvu čtverylka jako čtverec ze čtyř párů, každý na jedné straně čtverce) a hlavní slovo má caller. Ten naviguje tanečnický v reálném čase a sled figur je jen na něm. Figury se předřikává v anglickém názvosloví. Nejlepší calleři zvládají figury rýmovat i zpívat. Figury jsou od roku 1988 rozděleny do skupin podle náročnosti (Basic 49, Mainstream dalších 25 a Plus dalších 15 figur). Pro square jsou i typické kostýmy. Dámy mají sukně délky kolem kolen s bohatou spodničkou, tzv. petticoat). Páni košile se sedlem a s dlouhým rukávem. A protože se u tohoto tance člověk dostatečně namáhá, mají páni za pasem šátek na utření potu – ten je většinou sladěný s kostýmem. Párové barevné sladění pomáhá callerovi v orientaci při vedení a spojuje členy klubu na Setkáních – Conventions (Dostavník, 1989).

1. Tanečníci
v typickém square
kostýmu

Podobně jako Square se tančí na **Roun dance**, jen tanečníci jsou ve velkém kruhu po obvodu sálu a tančí se pouze v uzavřených párech. Jako doprovod se používá i jiná hudba než country. Caller udává figury a tančí se v 4/4, 3/4 ale i 6/8 taktu (Dostavník, 1990).

Old time dance jsou historické tance, které se již dále nevyvíjí. Tančí se přesně podle historického zápisu. Tančí je soubory historického tance, ale i soubory se zaměřením na národní tance. Například mexické, řecké, skotské, ceílí tance (Irsko), staré Anglie,... (Dvořák, 2011).

2. Boty s ozvučnicemi

Clogging je stepový styl country tance. Vznikl v Americe v polovině 18. století. Používají se k němu boty s velmi nízkým podpatkem se speciálními podkůvkami složenými ze dvou pohyblivých plíšků (ozvučnic), které jsou připevněné ve špičkové i v podpatkové části podrážky. Princip tance je založen na vydupávání rytmu s použitím špiček i pat. Tímto stylem tančí jednotlivci, páry i skupiny. Používá se většinou v choreografiích na vystoupení. Je velice náročný na fyzickou kondici (Loužecká - Bachová, 2010).

V dalším taneční country stylu se tanečníci nedotýkají. Podle jejich rozmístění v řadách získal tento styl tance i svůj název – **Line dance**. Tanec je složen z kroků, které se po určité době opakují, ale v jiném směru. Tančí se na moderní rytmickou (ne jen country) hudbu.

Do country stylů patří i párové tance, tak zvané **Couple dance**. Tančí se buď po obvodu sálu, nebo podobně jako line dance téměř na místě do čtyř světových stran. Hudba je také v moderním stylu. Nejde však o klasické tance, které jsme se učili v základních tanečních. Tance mají stanovené kroky a ty se v průběhu celého tance střídají.

V České republice, stejně jako na celém světě, najdete kluby (kroužky, skupiny, ...), které se specializují jen některé druhy country tanců (většinou se jedná o kluby tančící Square, Round, či Line Dance) nebo kluby, které tancují nebo se alespoň snaží tancovat všechny druhy country tanců. Pro začátečníky je nejlepší začít od klasických country tanců popsaných výše.

1.4.5 Proč právě country tance?

Jak již napsala Eva Kröschlová (1981), „...jde o tance družné“. Country tance nejsou tak svázány tradicí a pravidly jako tance dobové či standardní. Tančí se ve skupině. Při tanci se střídají tanečníci – nejsou pevně stanoveny páry jako je tomu u standardních tanců. A netancuje ani jednotlivec sám. Country tance zvládne tancovat každá věková skupina počínaje předškoláky až do pokročilého stáří. V zahraničí je zcela běžné, že tančí celé rodiny společně (od malých dětí až po jejich babičky a dědečky). V západní Evropě i v Americe country tance patří k tradičním rodinným zábavám.

Různé kluby, soubory a sdružení u nás pořádají taneční zábavy, bály, ale i semináře, víkendové akce či pravidelné týdenní kurzy, kde je možné si v rytmu country zatančit a pobavit se. Tancování v rytmu country není složité zejména v jeho tradiční formě. Tyto tance jsou určeny široké taneční veřejnosti, a proto obsahují kroky a figury, které zvládnou tanečníci bez větší průpravy. Nechystáme se na soutěže či přehlídky. Chceme se jen odreagovat, sejít se s přáteli u příjemné činnosti, pobavit se, ... (Šmolík, 1985, s. 134).

Jak již bylo napsáno výše, jde o tance skupinové, a proto se dají uplatnit ve všech částech práce se skupinou. Vhodně zvolené country tance mohou posloužit jako seznamovací hry, při řešení problémů ve skupině, jako součást zážitků nebo při zábavě skupiny na ukončení činnosti. Tanec lze vložit do programu skupiny jako zpestření, vyrovnání stresu, uvolnění či odpočinek.

Můžeme použít jeden tanec, ale i složit celé pásmo.

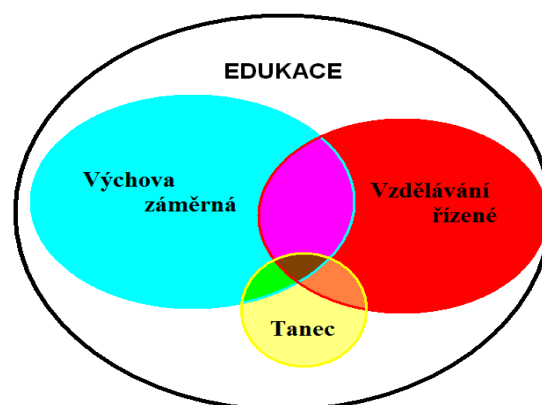
Ve své praxi jsem se setkala s kolegy, kteří neměli rádi na škole v přírodě karneval. Přistupovali k němu s velkou nechutí. Měli zkušenost, že určené děti poletují bez cíle po místnosti, ječí a řvou, aby přehlušily hudbu a prosadily se za každou cenu. Jejich názor se změnil poté, co jsme karneval naplánovali a zorganizovali i se zařazením výuky country tanců a tanečních her.

Každý vnímá tanec jinak. Někteří lidé budou tanec odmítat a raději sedět doma na židli (u počítače, televize,...). Pro jiné ale tanec znamená něco víc, než bychom si sami představili. V neformálním rozhovoru s dětmi (věk 6 – 10 let) a s přáteli zazněla otázka: „*Co pro tebe znamená tanec?*“ Ozvala se tato slova: zábava, být součástí kolektivu, kamarádi, aktivní pohyb, možnost seznámit se s novými lidmi, být spolu, radost, uvolnění, relaxace,...

2 TANEC V EDUKACI

Při skupinovém tanci nejde jen o pohyb, zároveň si vytváříme citové vazby a morální postoje ke svému okolí i ke své osobě. Neustále se něčemu novému učíme, a získáváme tak nové poznatky. Utváří se naše celková osobnost. Dochází k socializaci všech účastníků, což znamená začleňování do komunity dané specifické kultury, v neustále probíhajícím edukačním procesu (Švec, 2002, s. 136).

Vyjádření prostoru, který zaujímá tanec v edukaci, bychom mohli znázornit například takto (viz obrázek č. 3). Účastníci se vzdělávají, to znamená že, se učí nové tance, názvy, pohyby, atd. Působíme na ně po výchovné stránce z hlediska sociálních vztahů a komunikace (i zde jsou pravidla chování, která se nedoporučuje překračovat). Zároveň je ale tanec i to, co nás sblíží s ostatními, je relaxací, radostí, vytváří

3. Tanec v edukaci

nové hodnotové postoje celé osobnosti na základě vlastní vůle. V této části se již nejedná o záměrnou výchovu či vzdělávání, ale o nezáměrné a silně individuální působení na každého z nás. Jde o edukační fenomén, kdy každá maličkost utváří a ovlivňuje osobnost jedince.

2.1 Edukace

Podívejme se na vztah výchovy a vzdělávání v edukaci. Máme několik teorií a záměrně neuvádíme, kdy jde o výchovu a kdy o vzdělávání, neboť ty si mohou vyměnit místo:

- vůbec se neprolínají – jsou samostatné
- prolínají se, přičemž je jedna oblast větší
- prolínají se a jejich význam je rovnocenný
- jeden pojem je nadřazený druhému a zcela ho pohlcuje.

Tím vzniká až 7 typů teorií o vztahu výchovy a vzdělávání (Bednaříková, 2006, s. 47). Proto je i náš obrázek č. 3 jen orientační. Ať už je to tak či onak, edukace obsahuje jak výchovu, tak

vzdělávání. Přináší jak záměrné, tak nezáměrné působení. Utváří a neustále ovlivňuje osobnost člověka faktory z vnějšího, ale i ze svého vlastního vnitřního světa.

Edukačním procesem nazýváme činnosti lidí, při nich probíhá jakékoliv učení ať záměrné či nezáměrné v edukačním prostředí (Průcha, 2012, s. 16).

Edukačním prostředím se rozumí jakékoliv místo, čas i psychosociální vztahy vhodné k dané činnosti. Skládá se tedy z vnějšího okolí a vnitřních faktorů, ty lze rozdělit na fyzikální ergonomické parametry a psychosociální vztahy trvalé – statické i krátkodobé – proměnlivé (Průcha, 2013, s. 70).

Edukace dotváří lidskou potřebu celoživotního zdokonalování, a tím vznikající potřeby učit se, získávat nové poznatky i přizpůsobovat se. Vyplňuje tak mezeru mezi informací, kterou jedinec má, a informací, která je potřebná na to, aby dokázal zvládnout vyšší cíl v dané činnosti.

Pro potřebu edukace je nutná motivace. V Maslowově hierarchii potřeb je potřeba učit se, vzdělávat se, poznávat něco nového zařazena mezi vyšší potřeby. Těsně pod spirituální potřebou (nejvyšší podle Maslowa) je potřeba seberealizace a právě k této směřuje tanec (Říčan, 2009, s. 188).

K tomu, aby výchovné působení na jedince bylo úspěšné, jsou nezbytné **předpoklady**:

- navázání kontaktu
- zájem jedince
- získání jedince pro spolupráci
- vhodné vlastnosti vychovávajícího.

Proces edukace metodicky rozčleňujeme na **jednotlivé fáze**:

- posuzování vědomostí, schopností, dovedností, postojů a jednání účastníků
- příprava a poskytování potřebných informací
- plánování – stanovení hlavního a dílčích cílů (cíli je: osvojení si nových poznatků, získání nových vědomostí, zručnosti, vytváření si hodnotových, postojových, citových a volních struktur osobnosti a dosažení změny chování), obsah, metody (způsoby a činnosti), formy a prostředky příprava edukačních plánů

- realizace programu – organizace
  - motivace
  - expozice
  - fixace
  - vyhodnocení – reflexe
- vyhodnocení činnosti – zpětná vazba ke stanoveným cílům (metody vyhodnocení: rozhovor, pozorování, uplatnění na jiné akci) (Obst, 2006, s. 41, 93 – 99).

2.2 Tanec je součástí edukační reality

Pro potvrzení skutečnosti, že tanec patří do edukační reality, zařadíme tanec do elementů edukační reality:

- **edukační prostředí** – kolektiv jedinců (různého věku, počtu, zkušeností,...), kteří se zabývají tancem na různých místech (třída, tělocvična, sál, louka, terasa či jiné prostranství)
- **edukační potřeby** – kdo co potřebuje (vymezené parametry). Jedinci potřebují zlepšit koordinaci těla – správné držení, psychické uvolnění, odpočinek, socializace. Pro kolektiv platí vzájemné poznání, sblížení, stmelení,...
- **edukační procesy** – pozorování, učení, taneční pohyb, hodnocení, komunikace mezi všemi účastníky, přejímání, vcítění atd. V podstatě jde o sociální interakci a tanec je jednou z alternativních metod socializačního procesu v edukaci
- **edukační konstrukty** – jsou různé a jsou stanoveny konkrétně pro danou skupinu. Jde o určitý vývoj k danému cíli, s určitým obsahem, určitou formou, jistými metodami za použití daných prostředků a pomůcek (Průcha, 2013, s. 64).

Program nácviku skupinového tance je třeba důkladně připravit a promyslet. Skládá se z jednotlivých oblastí:

- Edukace se uskutečňuje v rámci skupiny: zapojení skupiny, jejích členů i širšího okolí je důležité. Například u dětí je do jejich edukace tance zapojena i rodina. V pozdějším věku toto zapojení rodiny ustupuje do pozadí, ale zapojuje se více vliv například kolektivu na pracovišti, v místě bydliště, kamarádů.

- **Cíl:** výchova samostatného jedince, který v co největším rozsahu zvládne:
  - ovládat své tělo a užívat si pohyb
  - vnímat rytmus a spojit ho s pohybem
  - vnímat okolí a pohybovat se v něm
  - zapojit se do skupiny
  - rozvinout komunikační schopnosti
  - uvolnit se a odreagovat od běžných denních starostí
  - rozhodovat se v souvislosti s účastí na dalších tanečních akcích (účast i samostatné vyhledávání).

Tyto cíle zasahují do oblasti výcvikové, vzdělávací, ale i postojoyé.

- **Obsah** učebního programu:
  - praktická výuka
  - informace
  - terminologie
  - plánovitost – návaznost z předchozího k budoucímu programu
  - opakování
  - přiměřenost
  - rovnoprávnost
  - akceptovatelnost nejlépe ode všech účastníků
  - vyrovnanost a plynulost učebního celku jak v prostoru, tak i v čase
  - časový průběh mají znát tanečníci předem.
- **Metodika** výuky tance:
  - kdo vede (edukátor)
    - zkušený caller
    - začátečník, který zkušenosti s tancem má
    - člověk, který tanec nikdy neviděl
    - tým callerů
  - kde
    - prostor na tanec – velikost a povrch tanečního prostoru, celkové vybavení místnosti, pódium, akustika, zázemí, větratelnost prostoru...
    - technické vybavení – aparatura, osvětlení, zrcadla,...
  - kdy
    - pravidelné setkání
    - jednorázové setkání

- součást jiného celku
- doplněk jiného celku
- koho (edukanti)
  - počet účastníků
  - věk (mladší, starší, smíšená)
  - složení skupiny podle pohlaví
  - složení skupiny podle zkušeností
    - začátečníci
    - již se se skupinovým tancem setkali
    - zkušené tanečníci, kteří neznají vedoucího
    - zkušené tanečníci, kteří znají vedoucího
  - skupina, která se navzájem
    - zná
    - nezná
    - podskupinky se znají
    - páry se znají
  - kultura a sociální zázemí tanečníků, jejich hodnotový systém
  - jak jsou tanečníci motivováni a s jako představou přicházejí
  - jakou mají sebedůvěru
  - schopnost tanečníků učit se a vnímat
- jak
  - vzbudit zájem
  - od známého k neznámému
  - od jednoduchého ke složitějšímu
  - přiměřeně k věku i schopnostem
  - s ohledem na životní potřeby (únava, stres, biologické potřeby – žízeň, hlad, ...)
  - srozumitelně a jednoduše
  - na bázi dobrovolnosti (nenásilně)
  - názorně
  - s vtipem a humorem (nikdy ne na úkor tanečníků!)
  - s neustálou zpětnou vazbou

Edukační metody, které je možné použít při tanci, lze rozdělit stejně jako v jiných činnostech do:

- motivačních - motivační rozhovor, metoda vlastní účasti, demonstrace
- expozičních (kognitivních) – ukázka, pozorování
- fixačních - nácvik v etapách, napodobování, cvičení – opakování
- diagnostických – soutěž, hra.

Při volbě metod vycházíme ze stanovených cílů. U tance jsou to zejména cíle psychomotorické neboli výcvikové, ale také cíle afektivní neboli postoje a kognitivní neboli vzdělávací (Obst, s. 52 – 56).

- **kritéria pro hodnocení** (sebereflexe tanečnicků i vedoucího)

Tanec je bezesporu prožitkem a vyvolává emoce, které je potřeba zpracovat do zkušenosti díky reflexi a hodnocení. Tím, že dochází k vytváření vlastních postojů, zážitek z tance je dokonalejší a pevnější.

2.3 Tanec na pozadí vývojových etap lidského života – ontogeneze

Tanec nás doprovází celým životem. V každé etapě lidského života je tanec vnímán jinak. Ale vesměs jde o uvolnění, zážitek, projev, komunikaci.

Pokud se podíváme do vývojové psychologie, dozvíme se, že hudbu pravděpodobně vnímá ještě **nenarozený jedinec** a reaguje na ni ať už zklidněním, nebo naopak zvýšenou aktivitou (Říčan, 2006, s. 71). Zde ještě nemůžeme hledat náznaky tance.

V **období kojeneckém** dítě poznává samo sebe a prohlubuje motoriku. Hraje si s tělem, ale až v **období batolete** se dá mluvit o začátcích koordinovaných pohybů. Dítě v tomto věku zkouší, co jeho tělo umí, a když se mu něco povede, zopakuje si to. Je to jeho hra. Naučí se otáčet a chodit. Jedinci, kterým je rytmus dán, si hrají a dokáží se pohybovat v rytmu, ale bez jakékoliv možnosti na opakování, takže nelze hovořit o choreografii. Jde o hru s tělem, o hru s pohybem vlastního těla (Říčan, 2006, s. 103). Můžeme vidět děti v tomto věku (1 – 3 roky), jak se kroutí, otáčí, ťapou, nebo si pérojí v kolínkách do rytmu melodie, kterou slyší nebo kterou si broukají. V těchto okamžicích si některé maminky začínají utvářet představu o vystupování jejich holčičky na slavných baletních scénách. Bohužel tomu tak není. Dítě si

jen hraje se svým tělem a nikdo mu do toho nemůže povídat. Protože jde o jeho hru, ve chvíli, kdy ho toto omrzí a přestane bavit, rychle si najde jinou činnost a o tanec přestane mít zájem.

Dítě v **předškolním věku (3 – 6 let)** již začíná vyhledávat společnost vrstevníků. I když je v jejich společnost rádo, ze začátku tohoto období se jedná spíše o činnosti vedle sebe jak spolu (Říčan, 2006, str. 125). Na začátku tohoto období zvládají jednoduché individuální tanečky s písničkou, jako je například Sedmikráska či Cib, cib, cibulenka (Kulhánková, 2008, s. 37, 111). Vyskytují se ale i jedinci, kteří pod správným vedením již zvládnou taneček v kolektivu. Převážně kruhové či řetězové jednoduché tance, např. Šla Nanyňka do zelí (Kulhánková, 2008, s. 117). Ke konci tohoto období jsou děti schopny v kolektivu zatancovat i složitější choreografie, a tak je můžeme začít vídat na různých tanečních soutěžích. Tyto děti berou tanec jako čistou hru a přenáší do něj své fantazie i svou přirozenost. Nedělají si nic z toho, že by měly dodržovat nějaký rytmus či formace, ale zvládají to úžasně. Pohyb je jim přirozený a nezbytný. Proto jsou jejich vystoupení bezprostřední, roztomilé a plné hravosti.

Dítě vstupuje do školy a nastávají mu povinnosti. V **mladším školním věku (6 – 11 let)** se stále u dětí dře do popředí pohybová hra – zejména honičky a závodění v čemkoliv. Jejich pohyby jsou již koordinované a mají radost z toho, že své tělo ovládají a snaží se to ukázat (Říčan, 2006, s. 156 – 157). Pokud pustíme hudbu bez jakékoliv přípravy, v první řadě se vytvoří skupinky. První si sedne a dělá, jako by se okolo nich nic nedělo. Druhá pokračuje ve své honičce. Další skupinky začnou skákat, výskat a snaží se přehlušit hudbu (prosadit své já) poslední část dětí zareaguje pohybem do rytmu hudby a nakonec mezi sebou vytvoří hloučky či skupinky, které se pohybují ve stejném rytmu a napodobují i stejné pohyby. Záleží samozřejmě na hudbě a na výdrži dospělého, jak dlouho nechá utřídování skupinek na dětech. Ale většinou se skupinky začnou mísit a děti si vytvoří třeba hada, do něj se postupně přidávají i ti, kteří se dříve jen honili. Tanec si svou přirozeností spojí s hrou. Na začátku tohoto období ještě neřeší rozdílné pohlaví, a proto dětem nevadí, že tančí dívka vedle chlapce a naopak. Na konci tohoto období se setkáváme s prvními projevy puberty a nastává problém v podobě už jen dotyku. Ve své praxi jsem se však dost často setkala se zajímavým jevem – na začátku mladšího školního věku si zejména chlapci chtějí vyzkoušet taneční pozici opačného pohlaví (pokud je vyznačena) a z legrace si vyzkoušet i nošení sukně. Ale jen chvíli a v žertu.

Pokud dětem nabídneme tanec s prvkem hry, kde se mohou předvést, případně zasoutěžit a přitom být ve skupině, přijmou tento tanec a budou ho i příště vyžadovat. Děti v tomto věku

vnímají rytmus a dovedou se v něm pohybovat, mají dobré periferní vidění, takže dokáží vnímat tanečnicka vedle sebe a vnímají i prostor, ve kterém se pohybují. Držení těla je nezapevněné a je třeba je procvičovat i s ohledem na pozdější zdravotní problémy. I v tom může tanec formou hry pomoci (Jeřábková, 1965, s. 6).

V období pubescence (11 – 15 let) se setkáváme s úbytkem tanečnicků v tancích kolektivních, jako jsou country. Již zmíněný dotyk mezi děvčaty a chlapci bývá problém. V tomto období dochází u každého jedince k velkým změnám jak fyzickým, tak psychickým a každý se s nimi musí vyrovnat po svém (Říčan, 2006 s. 169 – 180). U tanečnicků se často setkáváme s problémem rychlého tělesného vývoje v tom směru, že se začínají hrbít. Ať už proto, že dívkám rostou prsa a v tomto období se je stydí ukazovat (později je tomu často naopak). Chlapci se musí vyrovnat se svou rychle nabytou výškou. Díky tomuto prudkému růstu nastávají problémy i při koordinaci pohybů (Jeřábková, 1965, s. 7). Uvědomují si pohledy druhých. Rozvíjí se sexuální identita. Vzniká u nich vnitřní rozpor, nejsou ani děti ani dospělí (Payne, 2011, s. 33). Pokud se odhodlají tančit, je to převážně na diskotéce a pokud možno za šera, které jim poskytuje pocit soukromí a anonymity v davu. Na začátku tohoto období jsou na tanečním parketě separované skupinky dívek a chlapců. Páry se vyskytují málo a jsou „trapný“ (dle vyjádření této věkové kategorie). Ke konci tohoto období se projevují první lásky na veřejnosti, kdy se páry někdy odhodlají tančit spolu.

Adolescence (15 – 22 let) je období, kdy je lidský organismus už téměř na vrcholu křivky života v mnoha kritériích. Ale musí se vyrovnat s mnoha problémy vlastního těla, které se v tomto věku stává středem jejich pozornosti (nastává porovnávání s ostatními, řeší se mutace mužského hlasu, ochlupení, akné a další. Mladí lidé v tomto věku mají mnoho zájmů a vrací se i k těm, které v době puberty odmítali. Co se týká tance, je to období klasických tanečních. Ty ztratily vlivem diskoték svou rituálnost, ale stále patří k významnému kroku k dospělosti. Pokud se mladý člověk o tanec zajímá více, většinou je právě toto období tím, kdy se zapojuje do různých tanečních aktivit, pohyb se učí velice snadno a tak se může hodně rychle účastnit soutěží a vystoupení na i vrcholové úrovni. Je zde stále cítit atmosféra porovnávání a rivality. Radost je spíše z výsledku pohybu jak z pohybu samotného (Říčan, 2006, s. 191 – 201).

U tanečnicků, kteří se vydali na cestu soutěžního tance, tento rychlý trysk přetrvává ještě v **mladší dospělosti (20 – 30 let)**, ale později se uklidňuje s příchodem vážného vztahu, zakládáním rodiny a příchodem dětí. Samozřejmě má na tuto situaci vliv i nástup

do zaměstnání. Mění se priority a jen někteří vytrvají (většinou ti, kteří mají chápající rodinné zázemí). Z nich se časem stávají trenéři, instruktoři a taneční mistři. Pro většinu lidí je v tomto období časem práce, lásky a rodiny. Času na vlastní koníčky je velmi málo a tak ustupují do pozadí. Přijdou na řadu později (Říčan, 2006, s. 229 – 259).

Mezi **30. – 40. rokem** života nastává období stability na vrcholu. Člověk má a zná své místo v zaměstnání, v rodině i ve společnosti. Starost o rodinu mu zabírá většinu času tráveného mimo zaměstnání. Na tanec zbývá opravdu málo času i myšlenek. A tak se stává tím, čím byl a bude, zábavou a uvolněním. V životě nastávají různé krize a člověk po nich může zůstat sám. Což ale většina z nás nechce. Hledá možnosti a třeba právě tanec ho může přivést k novému vztahu, nebo i celé společnosti (Říčan, 2006, s. 286 – 288).

Mezi **40. – 50. rokem** se, jak píše Říčan (2006), dříve nebo později dostaví krize spojená se strachem o zaměstnání, o rodinu, o své zdraví, se strachem z blížící se smrti (uvědomění si smrtelnosti) a také s otupělostí. Ale víme, že po ní přichází i tak zvané nabrání druhého dechu (Říčan, 2006, s. 289). Člověk přehodnotí své myšlení, nahlédne na své problémy s odstupem a zklidní se. Pokud jde o tanec, ten se v této době pro někoho stává koníčkem na celý zbytek života. Pokud tomu tak je, přispívá k jeho tělesnému i duševnímu zdraví i ve vyšším věku. Nejde samozřejmě o tance jako v dětství. I tanec se zklidňuje. Zejména jeho pohybová část (už neskáče vysoko a netočíme tak prudké otáčky). Ale jeho choreografie je složitější, propracovanější. Náš přístup k tanci se pak mění. Naše tělo se nesnaží vybit energii, ale tanec si užít jako pohyb. O choreografii přemýšlíme jako o krásném hlavolamu, který řeší naše tělo i mozek. V období druhého dechu dochází k dalším manželským krizím. Ty vznikají i z tak zvané ponorkové nemoci, kdy partneři už nemají tolik starostí a veškerý volný čas tráví spolu. Kdo chce předcházet těmto krizím, měl by se zamyslet nad tím, čím zaplnit tento volný čas (Říčan, 2006, s. 303).

V období po **60. roku života**, pokud to naše tělesná schránka dovolí, si užíváme právě pohyb v rytmu velice rádi. Společenská aktivita přispívá k lepší duševní pohodě. Mírný pohyb a lehká tělesná únava z tance způsobuje dobré spaní, které začíná být v tomto věku pro někoho vzácností. Co se týká tělesné schránky, ta i u aktivních sportovců pomalu chátrá a my zjišťujeme, že musíme zanechat dosavadní námi oblíbené sporty a hledat ty, které ještě zvládneme. Mezi ně patří i tanec (Říčan, 2006, s. 315 – 319).

Říčan se ve své knize ptá: „*Umíme stárnout?*“ Nevíme, a ani na to nikdo nedokáže odpovědět. Jisté ale je, že lidé s vitalitou, aktivitou a dobrou myslí spějí ke svému konci pomaleji. Člověk je tvor společenský a i to, v jaké společnosti se pohybuje, přispívá k jeho duševnímu zdraví. „*Chuť k jídlu se dá povzbudit tím, že pokrm odborně okořeníme. Chuť k přemýšlení, četbě, zábavě se zvýší, když najdeme někoho, kdo má stejné zájmy jako my a s nímž o nich můžeme mluvit*“ (Říčan, 2006, s. 329 – 339).

2.4 Význam tance pro dospělého jedince

Dítě se pohybuje v různých skupinách a není nikdy samo, ale co dospělý člověk? Ve chvíli, kdy si splní své pracovní povinnosti a děti odrostou, zjišťují mnozí lidé, že nevědí, co s volným časem. Pokud k trávení volného času nebyli vedeni už od raného věku, objeví se problém. Jak tento čas využít? Někteří se zaberou ještě více do svých pracovních záležitostí (mnohdy pak dochází k syndromu vyhoření či workoholismu). Někteří ho začnou trávit u televize či počítače, jiní lidé začnou číst knihy, vytváří si domácí koníčky, jako jsou sbírky různého druhu, ruční práce, kutilství, ... Plní si své sny. Někteří pokračují ve sportu či turistice dokud jim to jejich zdravotní stav dovolí. Jiní chodí za kulturou. Někteří se zapojí do různých aktivit ve svém okolí. A někteří se snaží najít společnost, ze které byli nuceni odejít ve chvíli, kdy se museli postarat o své děti. Najednou zjistí, že na diskotéce se hraje hudba, která jejich uchu už neladí, a je zde věková kategorie, která se rovná třeba právě věku jejich dětí či vnoučat. Jejich přátelé nemají čas, a když, tak se sejdou jednou za měsíc někde v restauraci nebo kavárně na krátké vykládání o tom, jak jde život. Na tanečních zábavách, které jsou sezónní záležitostí, je potřeba partner a tančí se převážně jednotvárně v rytmu polky, valčíku, ...

Také se řeší problém neustálého partnerského soužití, které vyvolává tak zvanou „ponorkovou nemoc“. A zde mají velkou výhodu tance ve stylu klasického country. Country tance se totiž netančí vždy ve formaci pevných párů, ale jednotliví tanečníci se mění, a tak nevadí, že přijde na toto tancování někdo sám. I když přijde pár, partneři nemají zaručeno, že se za celou dobu tancování potkají. A tak tyto tance působí jako odpočinek i po stránce partnerského soužití.

Ve stylu klasického country si můžeme zatančit kdykoliv na tanečních kurzech. Lze přijít na jednu lekci, nebo chodit pravidelně celý rok. Pokud se toto tancování lidem zalíbí, otvírá se před nimi celá řada dalších možností. Ať už jsou to country bály v zimním období, nebo trávení letních dovolených s tancem či účast na různých seminářích po celé republice, ale i v zahraničí. Žádná z těchto akcí není povinná. Záleží jen na jednotlivci, jestli se chce a může zúčastnit. Navazují se zde přátelství a člověk získává pocit, že někam patří a dělá něco, co ho baví a co má smysl.

3 TANEC A HRA

Jde o rozdílné pojmy, nebo spolu úzce souvisí, až splývají? Co je to tanec, jsme se dočetli v předchozích kapitolách. Co je hra a jaký vztah má k tanci, se pokusíme přiblížit v této kapitole.

3.1 Co je to hra

Při studiu knih zaměřených na hry se dozvíme, že mnoho vědců z různých oborů se snaží definovat tento tak jednoduchý, prostý a nám všem známý pojem. Každý se snaží najít nejuvýstižnější pojetí ze svého úhlu pohledu. Proto se setkáme s mnoha definicemi pojmu hra. (Zapletal, 1985, s. 16)

Například historik Huizinga se vyjádřil o hře takto: „*Hra je starší než kultura.*“ Hra v jeho pojetí stojí mimo proces bezprostředního uspokojování nezbytných potřeb a žádostí, tento proces i přerušuje. Hra spojuje, rozlučuje, upoutává, přitahuje – okouzluje a má nezbytný prvek napětí (Huizinga, 1971, s. 9).

V Encyklopedii obecné psychologie od Nakonečného je o hře napsáno: „*Lze ji jen charakterizovat jako činnost, která přináší uspokojení sama o sobě (je sebezpevňující, „intrinsicky motivující“), kterou lze pozorovat u dětí i zvířecích mláďat, ale i u dospělých lidí a zvířat. Z uvedeného lze usoudit, že hra má instinktivní základ, že je to vrozená, a tedy biologicky určená aktivita, ale o tom, jakou má funkci, byly vedeny spory.*“ Nakonečný se zmiňuje o tom, že definici hry je třeba ještě hledat. V této kapitole rozebírá i dilema svých kolegů, zda je hra „*funkční slast*“ (Bühler), či „*vzniká slast z odreagovaného napětí*“ (Freud). Zajímavostí je, že i zde narážíme na srovnání tance s hrou (Nakonečný, 1997, s. 47 – 50).

Z pedagogického hlediska je hra právem považována za nenahraditelný a nejideálnější prostředek výchovy napomáhající k harmonickému rozvoji osobnosti. Hru využíval a prosazoval při výuce a výchově Jan Amos Komenský, z jeho díla můžeme vyčíst: „*Hra jest radost. Učení při hře jest radostné učení*“ (Zapletal, 1986, s. 13). Využití hry ve výuce i ve výchově je cílené, plánované, metodicky zpracované a účelně zařazené. Hra zde plní svou funkci tak, aby nezdržovala, ale motivovala, podporovala, obohacovala a doplňovala. Hrou

získáváme, prohlubujeme, upevňujeme i ověřujeme vědomosti, dovednosti i postoje (Obst, 2006, s. 85). Mezi pedagogickými odvětvími se hrou zabývá a plně jí využívá zážitková pedagogika, která na hře a zážitku z ní staví své základní pojetí, a dokazuje tak veliký a nezastupitelný význam hry v lidském životě.

Ačkoliv nemáme jednotnou definici, je jisté, že se za pojmem hra skrývá nepřeberné množství aktivit. Pro lepší orientaci a přehlednost je dobré si hry rozčlenit do několika celků.

Třídění her je nezbytné. I v této oblasti však nalezneme mnoho možností, podle kterých se hry dají třídit. Každý, kdo se hrami zabývá, si najde jemu vyhovující systém třídění při vytváření vlastní kartotéky her. Základní třídění většinou obsahuje tato kritéria:

- **Prostředí**, kde se hra odehrává (v místnosti, v tělocvičně, v přírodě, na hřišti,...).
- **Prostor**, jaký je třeba na hru (u stolu, v posteli, v autě, v místnosti s vybavením, louka, les,...).
- **Čas**, ve kterém se hra odehrává (den, noc, roční období,...), ten, který je potřeba na provedení hry (hodiny, minuty,...), ale i čas na přípravu hry.
- **Účastníci** a jejich počet, věk, pohlaví, zkušenost a vyzrálost.
- **Pomůcky a náčiní** (zda jsou či nejsou potřeba a které. Zejména u tělovýchovných her se s tímto členěním setkáváme dost často).
- Podle **charakteru hry** (Pohybová, slovní, stolní, soutěživá, strategická, postřehová, inteligenční, divadelní, seznamovací, pro zasmání,...).
- Podle převažujícího **aspektu hry** (poznávací, procvičovací, emocionální, pohybové, motivační, tvořivé, fantazijní, sociální, rekreační, diagnostické, terapeutické,...).

Hra má určité **vlastnosti**: je uzavřená, pevně ohraničená prostorem, časem, má předem vymezená pravidla, kterými se hra řídí, tudíž je opakovatelná. Nikoliv zážitek z ní, ten je neopakovatelný a nepřenositelný. Hra je založena na dobrovolnosti a svobodném rozhodování a přináší uspokojení. Hra hráče nenásilně a trvale formuje a obohacuje. Utváří jeho osobnost, hodnoty, pohled na svět, rozvíjí a zvyšuje fyzické vlastnosti, obratnost, motoriku, ale také tvořivé myšlení a fantazii. Přispívá k sebepoznání i k lepší orientaci ve společnosti. Posiluje tělesnou sílu, vytrvalost, důvtip, odvahu, schopnost vytvářet, a zároveň jeho síly duševní, neboť při veškerém úsilí o vítězství ve hře musí zachovat předepsané hranice dovoleného. Hra utváří dobré sociální vztahy. Učí spolupráci i zdravé konkurenci. Mějme na paměti, že hra je

svobodná činnost, každý má právo do ní vstoupit, každý má právo v ní projevit své city, myšlenky a emoce, ale pouze takovou formou, kterou nebude omezovat práva ostatních (Šimanovský, 2011, s. 29).

S **využitím hry** se setkáme v mnoha odvětvích lidského života. Některá odvětví lékařství ji například využívají jako diagnostickou, léčebnou či rehabilitační metodu. V ekonomice se setkáme s hrami, při kterých se řeší modelové situace a tím se předchází zbytečným ztrátám. To samé platí i dalších odvětvích jako je armáda, marketing, obchod, právo a další. Strategické hry například vedli k urychlení technického pokroku v oblasti počítačové techniky. S hrou se setkáváme po celý život v různých formách (Zapletal, 1985, s. 7).

3.2 Obliba u dětí i dospělých

Hra je součástí člověka. Je nejprve hlavní náplní dětského života. V pozdějších životních etapách se hra přesouvá do oblasti volného času. A i když v některých životních údobích lidé nepřiznají hru, přesto se k ní rádi vrací celý život.

Bakalář ve své knize „*I dospělí si mohou hrát*“ říká, že čas strávený hrou není nikdy promarněný, neboť v každé hře je skryt hlubší smysl (Bakalář, 1987 s. 5).

Na tom, jakou hru si jedinec zvolí, do jaké se zapojí, se podílí několik faktorů:

- **Vnitřních:** to je temperament, nálada, schopnosti tělesné i inteligenční, věk, pohlaví, ale i aktuální stav jedince, jako je například únava, vyčerpání,...
- **Vnějších:** sem patří, nabídka her, jejich dostupnost, ekonomické možnosti, příležitosti prostorové i klimatické a hlavně sociální vztahy.

Čas je neúprosný a stejně jako se mění člověk z dítěte přes dospělého v seniora, stejně tak se mění i oblíbené typy her. Od dětských skotačivých her, před soutěživé ke sportovním kolektivním či klidným společenským hrám a hlavolamům, vždy je zvolená hra brána se zaujetím a s oblibou. Snad pro tu rozmanitost výběru, snad pro tu volnost rozhodování, zaujetí, využití fantazie, hravost, snad pro to všechno hra je a bude nejoblíbenější činností v lidském životě.

3.3 Propojení hry a tance – shrnutí

Ačkoliv je z předchozího zřejmé, že definice hry není pevně stanovena, jisté je, že se většina badatelů shoduje na názoru postavení hry a tance. Za všechny je zde názor již zmíněného holandského kulturního historika Huizinga, který ve své knize „*Homo ludens: o původu kultury ve hře*“ píše:

„ Tanec je ryzí hra. Jestliže všechno, co nazýváme hudbou, leží vlastně trvale uvnitř hranic hry, platí to ještě v mnohem větší míře o neodlučitelném sesterském umění hudby, o tanci. Ať už myslíme na posvátné nebo magické tance přírodních národů nebo na řecké tance kultovní, na tanec krále Davida před archou úmluvy nebo na tanec jako slavnostní zábavu, u jakéhokoliv národa a v kterémkoliv období, můžeme v pravém smyslu slova říci, že tanec sám je hrou, a dokonce jednou z nejryzejších a nejdokonalejších forem hry“ (Huizinga, 1971, s. 150).

Nelze jinak než plně souhlasit s touto citací. Snad jen baletní mistři by mohli namítnout, že balet je tvrdá dřina (což bezesporu je), avšak i do této oblasti vrcholného umění se musí dostat prvek hravosti a lehkosti, aby byl zážitek z vystoupení pro tanečníky i diváky příjemný a dokonalý.

V této práci se zabýváme skupinovým tancem a zde je propojení až splynutí tance a hry patrné. V country tancích jde hlavně o hravost, o pobavení, o odreagování od všedních starostí. Některé country tance jsou hlavolamem a je třeba odložit starosti a soustředit se pouze na plynutí tance v rytmu příjemné hudby. Ve většině tanců ze zásobníku na konci této práce je možné najít prvek, který vyvolá vzpomínku na nějakou jinou hru. Například se setkáme s tleskáním, honěnou či hrou na mašinku nebo hada. Tance jsou jednoduché, hravé a mají pobavit jak skupinu, tak jednotlivce. Největší odměnou za zatančený tanec je usměv na tvářích všech účastníků.

Tanec sám o sobě je hrou. Je její dokonalou formou. A neměl by být opomíjen v sestavování edukačních programů s herním prvkem pro jakoukoliv věkovou skupinu.

4 TEORIE A METODIKA NÁCVIKU COUNTRY TANCŮ

V této části se budeme zabývat zejména vnímáním hudby i prostoru, správným držením těla a koordinací pohybu. Dále samotným country tancům od jejich sběru, přes popis figur, až po možnosti třídění tanců.

4.1 Od napodobování až po choreografii

Jak dosáhnout toho, aby se člověk nebál tančit? Vždyť jde jen o pohyb při hudbě. Pohybovat se více méně umí každý. Je třeba začít od jednoduché pohybové hry a jednoduchých vývojových procesů k pohybu složitějšímu a ukázat, že tímto pohybem můžeme mezi sebou komunikovat a spolupracovat. Ukázat, jak hudba napomáhá k harmonizaci vlastního já a k srovnání komunikačních kanálů ve skupině. Tuto zkušenost je třeba opakovat a prohlubovat. Tím rozvíjíme pohybovou paměť a rozvíjíme vlastní zkušenosti. Odbouráváme ostych, strach, pocit, že se znemožníme. Zkušeností a cvikem získáváme i sebejistotu (Payne, 2011, s. 37).

První seznámení s tancem v dnešní době není problémem. V televizi, ve filmu dítě tanec vidí a vnímá ho už od raného věku. Malé dítě se k tanci rádo přidá. V pozdějším věku se většina z nás nejprve rozhlédne, jestli nás někdo nepozoruje. Na odbourání nepříjemných pocitů je třeba pracovat. K těmto pocitům přispívá náš temperament, hodnocení vlastní osoby a porovnávání se s ostatními, sociální postavení, pohled společnosti a mnoho dalších faktorů. Každý ale má právo na to užít si pohyb při hudbě i sdílet jej se skupinou. Pokud člověk není veden od malička k tomu, aby tančil, a již má v sobě ostych, strach a další obavy, je dobré netančit, ale hrát hru při hudbě.

Například začneme poslechem hudby, vyzveme odvážné, ať se k nám přidají (my musíme jít jako první příkladem) v chůzi při hudbě. Začneme chodit všemi směry, potom pohyb soustředíme do jednoho směru. Účastníci jdou za sebou. Směry můžeme povelům měnit. Následně zkusíme chození ve dvojicích, kdy zapojíme další členy do tance tak, že vyzveme již tančící, aby si našli do páru někoho, kdo se ještě nezapojil. Dvojice se postupně spojí do čtveřic, osmic, až nakonec utvoříme kruh, ve kterém jsou všichni účastníci setkání. Toto „nabalování“ tanečnicků má výhodu v tom, že se postupně přidávají i ti nejméně odvážní.

V kruhu je potřeba hned pokračovat jedním až dvěma jednoduchými tanci, které zaujmou účastníky na tolik, že už z parketu neodejdou a budou mít přirozený pocit sounáležitosti s celou skupinou. Z pozorovatelů se stanou tanečníci.

4.1.1 Vnímání hudby (rytmus, tempo, fráze, melodie)

Hudba je velice mocná. Vnímat hudbu nemusíme jen sluchem. Mnohdy nás hudba vyprovokuje k vnímání celým tělem. Jestliže půjdeme na koncert skupiny bubeníků, budeme cítit, jak námi prostupuje a jak se chvěje každá část našeho těla.

U tanečních rytmů je tomu podobně, ale je třeba se zde zmínit o rytmu, tempu, frázích a melodii. Známe všichni vtíravé melodie, které nám v hlavě zní, i když písnička už skončila. Ne každá skladba je vhodná jako doprovod k tanci. Vhodnější jsou skladby s výrazným, dobře čitelným rytmem a pravidelným frázováním, bez rušivého textu. Pokud si zvolíme písničku, kde je nějaká ta doba navíc a fráze nejsou pravidelné, bude to tanečnický mást a může se stát, že se v tanci nepotkají s ostatními, neboť každý vnímá hudbu po svém (Kurková, 1987).

Při hudbě je pohyb méně únavný. Hudba svým rytmem a tempem sjednocuje tanečníky ať v páru či ve velké skupině. Ale rytmus není samostatný hudební projev. K hudebnímu celku neodlučitelně patří také tempo, barva zvuku, melodika, dynamika, formální členění a celkový charakter hudby. **Rytmus** je pravidelnost nejen v hudbě, ale například i v chůzi (ta je ve 2/4 rytmu). Rytmus může být 2/4, 3/4, 4/4, ale i složitější. V country tancování se ale setkáme především s těmi základními. Rytmus je tedy pravidelné členění toku hudby, určitý řád (Kurková, 1987, s. 12). Pro country tancování je výrazný rytmus přínosem, neboť pomáhá tanečnickům v sjednocení pohybu. Ne každý dokáže rytmus vnímat. Tato schopnost se však dá naučit a prohlubovat. Velmi dobře k tomu poslouží tleskání, dupání, luskání na určité doby daného rytmu.

Tempo určuje rychlost hudby, tance. Pro lepší představu se podívejme opět na chůzi. Můžeme jít velmi pomalu, svižně či překotně až běžet. Na tom, jaké zvolíme při tanci tempo, velice záleží. Při příliš pomalém tempu budou tanečníci unaveni těžkopádností, neboť na každý následující takt budou čekat, nudit se. Při příliš rychlém tempu nebudou tanečníci stíhat dotahovat pohyby, dostávat se do správných postojů a budou unaveni nepřiměřeně

po tělesné stránce. Proto musí být tempo vyrovnané (Kurková, 1987, s. 39). Samozřejmě je třeba přihlídnout na to, zda je pohyb tanečnický zvládnutý či nikoliv. Je vhodné pro začátečníky volit tempo pomalejší a pro zkušenější rychlejší, ale jedná se o nepatrné odchylky a hudba nesmí ztratit na správném tempu. V dnešní době je možno tempo každé skladby zjistit a upravit za pomoci různých počítačových programů. Tempo se zapisuje zkratkou BPM (Beats per minute) a jde o počet čtvrtových not za minutu. Na klasické country se používají většinou skladby s hodnotou 120 – 130 BPM.

Je třeba naučit se vnímat časové uspořádání hudební skladby i ve větších celcích, než je jeden takt. Zjistíme, že se určité části opakují, těm se říká **fráze** (Kurková, 1987, s. 57). Pro příklad si uveďme písničku „*Chodím po Broadway*“. Jednou frází bude jedna sloka a jednou frází bude také jeden refrén. Pokud budeme zpívat celou písničku, zazpíváme osmkrát stejnou frází. Fráze obsahuje určitý stejný počet taktů a v nich stejný počet dob. V této písničce je osm tříčtvrtěčných (4/4) taktů na jednu frází. Pokud bychom zapisovali tuto písničku, její zápis by byl 8 x 32, přičemž první číslo je počet frází a druhé počet taktů v jedné frází (8), vynásobený dobami v jednom taktu (4) (Já písnička, 1993, s. 83). Každá skladba je jinak dlouhá a má rozdílný počet slok a refrénů. Z toho vyplývá, že každá skladba může mít jiný počet taktů i frází.

Pro tancování klasického country je dobré zjistit frázování skladby, abychom mohli k tanci přiřadit vhodnou skladbu. V country tancích se převážná část figur tančí na 8 dob. To znamená na dva 4/4 takty. Ve zmíněné písničce bychom na jednu frází zatančili 4 figury. Na začátku fráze (ať už první nebo druhé – záleží na délce choreografie) většinou začíná i tanec od začátku. Rozpoznání frází napomáhá tanečnickům v orientaci jak v tanci, tak v prostoru.

Zdálo by se, že **melodie** není při tanci vlastně ani potřeba, avšak opak je pravdou. Melodie dává hudbě prostor. Vyplňuje hloubku i výšku a stejně tak je tomu i s pohybem při hudbě. Dává melodii působnost a emocionální sílu skladby a tu tanečníci i případní diváci velice vnímají. Stejně jako vnímají zabarvení jednotlivých tónů a harmonii mezi nimi. Tanečníci si tanec musí užívat. Proto je vhodné na country tancování volit skladby osvědčené a známé z oblasti folku a country (Kurková, 1987, s. 49, 67).

4.1.2 Držení těla

Správné držení těla není jenom výsadou tanečníků, ale jde i o otázku zdravotní. Pokud člověk nemá vypěstované správné držení těla, potýká se v životě s bolestmi různých částí těla. Při tanečních hrách je dobré alespoň minimálně kontrolovat a případně pomoci s nápravou. K tomu ale je třeba znát, jak má správné zdravé držení těla vypadat:

- Jen mírně nakloněné držení pánve vpřed.
- Protážené držení páteře, jejíž esovité zakřivení nesmí být přílišné.
- Správné držení ramen, do šíře rozložených. Ramenní klouby jsou ve svislé rovině nad kyčelními klouby, přesně po stranách hrudníku.
- Protážení nohou s mírně nakloněnou osou vpřed. Váha těla spočívá na přední polovině nártní klenby, posunutá směrem k malíku. Kyčelní klouby musí být ve svislé rovině nad středem přední poloviny nártní klenby chodidel (Jeřábková, 1965, s. 91).

Předpokladem k správnému držení těla je zpevněné svalstvo. V dnešní době je ale zatěžováno jednostranně a minimálně. V roce 1985 mělo 75 % školních dětí problémy právě s vadným držením těla. Řešení je nejen v konstatování těchto skutečností, ale v hledání, vedení a učení se zdravému způsobu života. Zajímavá je jistě citace J. Kröschlové: „*Přímé držení těla je výrazem rovnováhy fyzických a duševních sil a klíčem k ušlechtilé hrdosti a správnému sebevědomí*“ (Šmolík, 1985, s. 8).

4.1.3 Základní taneční kroky

V tanečních hrách nebudeme používat složité krokové variace, je však vhodné se seznámit se **základními tanečními kroky**, které se v tancích mohou vyskytnout.

Chůze – v rytmu může být houpavá, pérovaná, natřásaná, s doprovodným pohybem rukou nebo celého těla.

Běh – zcela přirozený bez propínání špiček.

Poskočný krok – vzniká spojením kroku a poskoku.

Přisuvný krok (cval – rychlý) – hlavní noha dělá krok vpřed, vzad nebo stranou a druhá noha se přisouvá:

- a. jednostranný – stále začíná jedna noha (krok – pravá, sun – levá, krok – pravá, sun – levá,...)

- b. střídavý – vedoucí noha se stále střídá (krok – levá, sun – pravá, krok – pravá, sun – levá,...)
- c. přeměnný krok – nohy se střídají na pozici vykročení (krok – pravá, sun – levá, krok – pravá; krok – levá, sun – pravá, krok – levá; krok – pravá, sun – levá, krok – pravá;...) Neboli polkový krok (Kumperová, 1958, s. 6 – 7).

Toto jsou pouze základní kroky, které můžeme využít v tanečních hrách, ale není to podmínkou.

4.1.4 Vnímání prostoru

Již od útlého věku dítě vnímá prostor okolo sebe (jeho hloubku, výšku, vybavení, ale i osoby ve svém okolí). Každý si určuje svůj osobní prostor a není mu příjemné, jestliže mu do něj někdo vstupuje. Při tanci či pohybu všeobecně se musíme naučit toleranci vůči ostatním a spolupráci s nimi. Jinak bychom do sebe stále jen vráželi (Kulhánková, 2008, s. 10).

Nejprve si vysvětlíme **prostor** jako takový a jeho vnímání naším tělem. Bereme ho jako samozřejmost a málo kdy si uvědomíme, že prostor je vnímán celým naším tělem a že tělo na něj reaguje. Představme si, že se probudíme v neznámé místnosti. Je tma a my nevidíme. Postavíme se a začneme vnímat okolí. Naše smysly jsou napjaté, a tak vnímají každý detail. Uši slyší odraz zvuku a v našem vědomí se vytváří obraz, nadechneme se a náš čich i chuť ho dotváří, připojuje se kontakt nohy s podlahou. A také něco navíc, všechny receptory dotyku jsou nachystány zachytit sebemenší tlak. Třeba i jen závan větru, aby napomohly k vyjasnění otázky, kde to jsme. Už v tomto okamžiku jsme schopni většinou rozpoznat velikost prostoru a reagovat na něj. Někdo přijde a rozsvítí. K dotvoření naší představy se přidají oči. Pokud se nacházíme v malé místnosti velikosti stanu, tělo se bude snažit přizpůsobit a budeme mít tendenci se skrčit. Zcela opačnou reakci lze pozorovat, pokud se budeme vyskytovat například ve velkém tanečním sále.

Jednoduchá hra na vnímání prostoru: Jeden účastník hry má zavázané oči a sedí uprostřed tělocvičny. Ostatní drží lehké žíněnky (vždy dvojice jednu) ve svislé poloze. S nimi se potichu přibližují či vzdalují od hlavního hráče. Ten si v duchu počítá do deseti a pak

za pomoci tlesknutí určí, zda má okolo sebe malý nebo velký prostor. Pokud určí správně, hráči se vymění.

V prostoru se většinou nepohybujeme sami a musíme se naučit spolupracovat s ostatními. Každý zná ten pocit, když jsme někde poprvé. Pokud se sejde neznámá skupina lidí poprvé, většina si hledá místo na okraji vytýčeného prostoru a vyčkává na reakce ostatních. Většinou se projeví dominantní typy. Ti se pohybují po prostoru jako první. Podle nich se postupně přidá celá skupina. Tento přirozený jev lze pozorovat například u žáků první třídy v prvních dnech jejich povinné školní docházky při volných hrách ve školní družině. Každý se rychle adaptuje a naučí svým způsobem i předvídat a vnímat pohyb druhých.

Při tanci je vnímání prostoru a tanečnicků o to důležitější, o co jsou pohyby rychlejší a na kolik je vyvážena velikost tanečního prostoru a počtu tanečnicků. Vždy musíme dbát na bezpečnost.

Ve vnímání našeho okolí nám pomáhá **periferní vidění**. Jde o vlastnost oka vnímat i širší okolí, i když ne zaostřeně. Vnímáme tak tanečnicka vedle nás, i když se díváme před sebe. Toto periferní vidění nám usnadní koordinaci a synchronizaci pohybu s ostatními tanečnickými. S tanečnickými si ho můžeme vyzkoušet tak, že z předpažení obouřuč pomalu upažují. Oči zaměří na nějaký předmět před sebou. Ruce zastaví ve chvíli, kdy je oči přestaly vnímat. Rozpažené ruce obsahují úhel jejich periferního vnímání. S tanečnickými se dá periferní vidění i trénovat, a to tak, že některé taneční kroky procvičujeme v řadách, kdy tanečnické jdou vedle sebe a snaží se dodržet vyrovnanou řadu. To se ale týká spíše tanečnicků, kteří trénují choreografie na vystoupení, kde je nutné, aby byl jejich pohyb dokonalý.

Každý, kdo chce tančit či vést nějaký výuku tance, si musí nejdříve zjistit, jaký prostor má k dispozici a tomu přizpůsobit pohyb, ať už svůj nebo celé skupiny. V country tancích je výhodou, že každý tanec se tančí ve formaci a začíná ze základního postavení, a tak si dokážeme udělat představu o prostoru potřebném pro jednotlivý tanec. V případě, že nám prostor neodpovídá počtu tanečnicků, nebo je tanec náročný na prostor, máme možnost buď tanečnické rozdělit do menších skupin, anebo zvolíme raději jiný tanec.

4.1.5 Pomoc s orientací tanečníka v prostoru

Při prvním setkání často zjistíme, že naši budoucí tanečníci, zejména děti, si často pletou levou a pravou stranu těla. Na to je velice jednoduchý recept: tak jako dospělí nosí hodinky a mnohdy jen díky tomu se dokáží rychle zorientovat, stejně tak připneme dětem na levou ruku pásek či mašličku. U nejmenších pak nemusíme říkat, že jdeme za levou rukou, ale jdeme za mašličkou.

Podobně řešíme rozlišení tanečníků, pokud je třeba stanovit páry, ale převládá nám jedno pohlaví, na to použijeme šátky či šerpy, které dostane pouze jeden z páru, ten pak představuje pána.

Tyto jednoduché pomůcky poslouží nejen samotnému tanečníkovi, ale i ostatním. U mašliček si protistojící tanečník uvědomí, jaká ruka je mu podávána. Šátky či šerpy zase pomohou k rychlé orientaci v tanci (např. Jsem pán a hledám jakoukoliv dámu → vybírám si z neoznačených tanečníků...).

4.2 Popis figur v country tancích

V roce 1988 se v Praze konalo setkání československých callerů. Na tomto setkání bylo doporučeno, aby se i u nás používaly názvy figur, které v osmdesátých letech ujednotila organizace Callerlab pro tanečníky square dance. Figury jsou popsány a rozříděny do skupin. Názvy figur jsou v anglickém jazyce. Což je velká výhoda, pokud totiž si zkušený tanečník chce zatancovat kdekoliv na světě, má jistotu, že callerovi bude rozumět, zatančí si a tanec nebude kazit ostatním (Dostavník, 1989, s. 2).

Není to ale tak, že pokud ovládáme anglický jazyk, automaticky ovládáme i figury v country tancích. Jde o názvy figur a ty je třeba se naučit. Název není popis figury a mnohdy je zkrácen, aby se dal rychle během tance vyslovit. Pokud se do příručky „*Square dance*“ podíváme, najdeme důkladné vysvětlení každé figury (Vlček, 1997).

Doufejme, že toto vysvětlení neodradilo ty, kteří hledají něco jednoduchého a přístupného pro všechny. Je jisté, že pokud se zalíbí country tance natolik, že se jim budeme chtít věnovat déle, je dobré se figury naučit. Nepotřebujeme však příručku, stačí chodit tančit. Caller nás je v průběhu tančení naučí.

Ačkoliv někteří calleři nebudou souhlasit, přikláníme se zde k pedagogickým zásadám Komenského a zvolíme **rodný jazyk**, kterým vysvětlíme první tance. S využitím zásady postupnosti pak vkládáme průběžně do tanců jednotlivé názvy figur. To vše přiměřeně věku a zkušenosti tanečníků.

Tato práce má přispět ke zpestření činnosti kterékoliv skupiny lidí, nepředpokládáme, že ti, kteří povedou jednotlivé tance, budou názvy figur ovládat, proto jsou zde nákresy a podrobnější vysvětlení u všech figur. Případně pomohou vysvětlivky, které jsou součástí zásobníku tanců. Je ověřeno praxí, že tance takto zpracované, si dokáže nacvičit i malá skupina dětí (od 8 – 15 let) bez předešlých zkušeností a bez pomoci vedoucího.

4.3 Sběr tanců

První dochovanou sbírku country tanců vytvořil v Anglii John Playford roku 1650. Jde o velice rozsáhlé dílo, které se stále doplňuje o další a další tance. Je psané v anglickém jazyce a u nás velice těžce dostupné. Pro tanečníky, kteří si chtějí zatančit bez složitého studia je téměř nepoužitelný.

Jak to tedy chodí? Kde jsme získali tance uvedené v zásobníku tanců? Je několik možností. Tou nejlepší je účast na tanečních akcích. Tance si zde zatančíme osobně a hned si je můžeme i zaznamenat. Nemusíme se obávat porušení autorských práv, na tyto tance většinou neexistují autorská práva. Jen u některých tanců jsou známi autoři a na ty caller upozorní. Druhou možností jsou zápisy tanců od jednotlivých callerů. Každý má ale svůj způsob zápisu, jak si ukážeme v další kapitole, a ne každý může být pro nás srozumitelný. Třetí možností jsou dnes již dostupná výuková DVD, na kterých jsou tance názorně předvedeny. Další možností je brouzdání po internetu a hledání tanců na stránkách country souborů. Je to sice v dnešní době velice častá činnost. Přikláníme se však k tomu, že zážitek a osobní zkušenost je mnohem lepší než sezení u počítače (Procházka, 2002, s. 3). Z nahrávek, internetových stránek a často, i ze záznamů callerů si musíte udělat svůj vlastní záznam tak, abychom mu rozuměli my a mohli ho později tančit v kolektivu.

Naučit se zatančit tanec bez pohybu tak, abychom ho mohly předat dál, je opravdu velice těžké, pokud nemáte v ruce srozumitelný zápis. V zásobníku tanců jsou tance zpracované metodou názornosti. Se srozumitelnými nákresey jednotlivých figur tak, jak jdou po sobě.

4.4 Popis tance a jeho grafický zápis

Se záznamem průběhu tance se člověk potýká již po celá staletí.

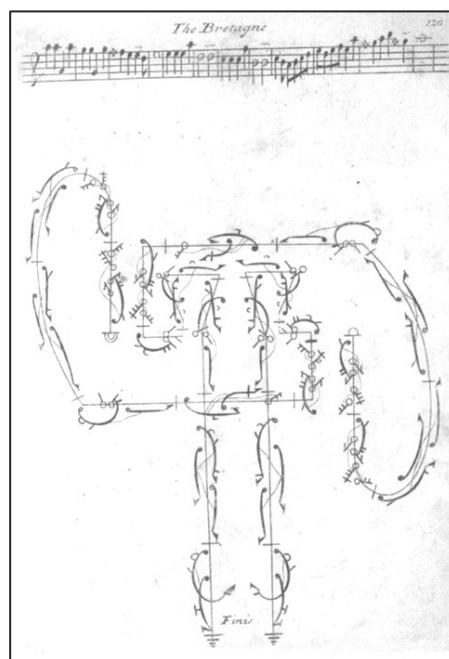
Dr. František Poloczek v úvodní studii ke knize Tanečné písmo Štefana Tótha píše: „*Tanečné umenie, i keď je jedným z najstarších umení vôbec, zápasí dodnes s problémom fixácie, s problémom zachytiť celý tanečný pohyb pomocou určitých dohovorených značiek na papier. Skutočnosť, že neexistuje alespoň jeden všeobecne prijateľný spôsob zapisovania tancov, pôsobí veľmi nepriaznivo na historicko-teoretickú, praktickú a vedecko-bádateľskú stránku choreografického umenia a núti nás preto stále k novým experimentom*“ (Tóth, 1952).

Problém je v tom, jak píše dále František Poloczek, že se snažíme zachytit prostor, čas i trojrozměrný pohyb. Snažíme se o jednoduchost, přehlednost a srozumitelnost zápisu.

Při pohledu na zápisy tanců z různých období můžeme jen obdivovat ty, jež se historickým tancem zabývají a dokážou tanec zrekonstruovat (viz. Fejetová notace barokního tance). Těmito složitostmi se však zabývat nebudeme a ani nemusíme zapisovat přesný pohyb jedince (jako je tomu u baletu, či u výrazového tance), neboť my se zde zabýváme tanečními hrami, které jsou jednoduché na prostorovou orientaci. Na to nám bude stačit zápis pohybu po prostoru za určitý čas.

V nepřehledném množství různých knih, brožur, na stránkách různých tanečních souborů se setkáváme s různými popisy tanců v různé kvalitě. Jak zhotovit záznam tanců a choreografií, jak je použít i archivovat, to si řeší každý caller po svém tak, jak jemu vyhovuje.

Někteří píší figury s uvedením dob či kroků (Vašák, 1995), toto však má nedostatek v tom, že při nácviu tanců musíme neustále hledat v textu. Když se Vám dostane do rukou zápis

4. Grafický záznam barokního tance – fejetová notace (Kozáková, 2005, s. 210)

nového tance, musíte nejdříve porozumět stylu zápisu autora a „přeložit“ si tento zápis do vlastního stylu. Mnohokrát se stane, že po rozluštění zjistíte, že tanec již máte zapsán, i když pod jiným názvem.

Pro názornost uvádíme několik ukázek zápisu stejného tance od různých callerů:

High Country Mixer

By Don Armstrong
Formace: Circle of couples, facing COH

1. (8) Circle left.
2. (8) Lasso.
3. (8) Circle right.
4. (8) Lasso (ending men face in, lady out, two hands joined).
5. (8) Wheelbarrow (4 steps in the middle and 4 steps back).
6. (8) Dosado, slide left to the new partner.
7. (8) Wheelbarrow again.
8. (8) Two hand turn left (in butterfly or banjo position), ending in big circle, lady on the right side.

5. (Procházka, 2002)

HIGH COUNTRY MIXER

FORMACE: velký kruh

1-8 KROUŽEK VLEVO
9-16 LASO
[Pán poklekne na koleno a stále drží ruku dívky, ta pána obejde osmi kroky proti směru hodinových ručiček]

17-24 KROUŽEK VPRAVO
25-32 LASO
[Tančí se stejně, pouze dívka pohyb prodlouží a skončí čelem k pánovi a zády do kruhu]

33-40 WHEEL BARROW
[Pán a dívka spojí obě ruce a pánové se pohybují vpřed, dívky couvají čtyřmi korky, a čtyřmi zpět]

40-48 DO SA DO
49-56 WHEEL BARROW SE SOUSEDKOU
[Pán přejde po Do Sa Do k sousedce – dívce vlevo - a s ní tancuje znovu Wheel Barrow]

57-64 ZÁTOČKA ZA OBĚ RUCE
[tanečníci se dotočí zpět na kruh a začínají tancovat od začátku]

6. (Dvořák, 2003)

6. HIGH COUNTRY MIXER

<p>FORMACE: <u>Páry v kruhu čelem do středu</u>, drží se za ruce, dámy (partnerky) jsou od pánů vpravo. Mixer</p> <p>AUTOR: Don Armstrong</p> <p>Doporučená nahrávka: <u>Camptown Races</u>, Pavalon Stomp</p>		
8	CIRCLE LEFT	Kroužek vlevo
8	LASSO („Mountain Dosado“)	Laso: pustit ruce se sousedkou, ale ne s partnerkou; dáma pokračuje v chůzi dopředu a kolem partnera (proti směru hodin.ručiček) a zezadu zpět na místo
8	CIRCLE RIGHT	Kroužek vpravo
8	LASSO	Laso; stejně ale dáma postoupí o kousek dále do středu a skončí před partnerem zády do středu kruhu
8	WHEELBARROW	„Trakař“: Držení za obě ruce: jdi 4 kroky do středu (pánové dopředu, dámy pozadu) a 4 kroky zase zpět
8	DOSADO partner and continue sideways to the left to a new partner	Dosado s partnerkou a pokračuj stranou vlevo k nové partnerce
8	WHEELBARROW	Trakař s novou partnerkou
8	With this partner TWO HAND TURN and end in one big circle, lady on the gent's right	Zátočka za obě ruce, dáma se vytočí doprava, znovu do velkého kruhu

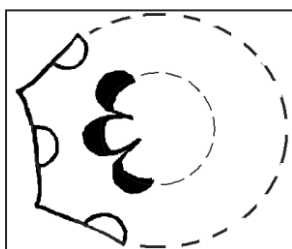
7. (Gala, 2009)

V zásobníku tanců najdeme tento tanec zpracovaný metodou názornosti.

Názvy tanců jsou pevně stanoveny snad jen u Old time dance. U ostatních tanců si tanečníci i jejich vedoucí názvy přizpůsobují tak, aby si je lépe zapamatovali (například: tuleň, zavinovačka,...). Mnohdy si tance přizpůsobí tak, aby jim lépe vyhovovaly. Vypustí nebo přidají nějakou figuru, a tak vzniká nový tanec. Country tancování je třeba být benevolentní k těmto úpravám, vždyť jede hlavně o zábavu a ta by měla být všem příjemná. Je pravda, že pokud se setkáme na country bálu s tanečníky z jiné skupiny, je dobré si nejprve tanec vysvětlit a pak teprve jít na parket. Například asi nejznámější country tanec Zuzana má již přibližně deset podob.

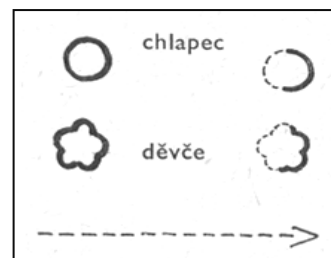
Vraťme se ale k záznamu tance, nebo spíše k popisu. Pokud se v záznamech setkáme s grafickým znázorněním, je většinou velice kusý. Znaky pro jednotlivé tanečníky se liší

podle toho, zda se autor přiklání k znázornění, které se používá v tělovýchově (půlkruhy – pro toho, kdo uvidí náčrtek poprvé, je velice lehké zaměnit „záda a břicho“ a najednou stojí tanečník v protisměru – viz obrázek), či tančí například i square a pak je čtvereček muž a žena kolečko. Jiní vymýšlí náčrty v barvách.

8. (Mišurcová, 1961, s. 82)

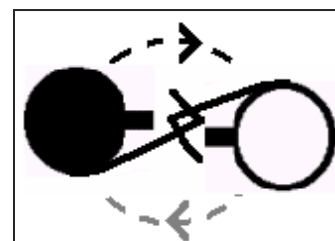
Zajímavý je záznam, kdy dívka má sukénku jako kytičku a směr natočení je znázorněn přerušovaně (složitost a zdlouhavost takovýchto náčrtů je zřejmá). Setkáme se i s trojúhelníky a dalšími tvary.

9. (Tančíme s vámi, 1967, s. 10)

Ať už je tvar tanečníka jakýkoliv, schéma tanců se často vůbec nevyskytuje. Když tak je jen na začátku znázorněno základní postavení, nebo se snaží ukázat jen problematickou část tance. Náčrty mnohdy nejsou srozumitelně přiřazeny k popisům figur. Toto je jistě způsobeno náročností pořízení takového náčrtu a ucelení do určité jednotné formy.

Ivan Bartůněk, jeden z prvních propagátorů country tanců u nás, má každý tanec zpracovaný v tabulce, tu si zpracuje v programu Microsoft Word a potom přimaluje (ručně) náčrty. Tanečníky označuje kroužkem s čárkou označující směr natočení (tzv. nos). Plné kolečko je označení pro pána, prázdné pro dámu. Tento styl

10. Zátočka za loket pravé ruky

zápisu převzal od Evy Kröschlové z jejich knih a příruček. (Ta však takto znázorňovala pouze problematické postavení u některých tanců a to ještě až na konci publikace, takže dohledávání nákresů je složité.) Výhody tohoto zápisu jsou v tom, že je možné přimalovat držení i směr pohybu velice jednoduše. I oko laika přijímá tyto symboly jasně a srozumitelně.

Přikláníme se ke grafickému záznamu s kratším popisem nežli ke složitým popisům. Díky nákrese se snižuje problém jazykové stránky. Pokud chceme, aby se tanec dostal do širšího podvědomí a byl oblíbený, nemůžeme popisovat tanec názvoslovím, které je blízké zkušeným tanečnickům a znalcům v problematice country tanců či square dance a to ještě bez názorného nákresu.

Záznam tanců v zásobníku je zhotoven v programu Microsoft Excel. Jednotlivé postavy tanečnicků, jejich držení či celé figury byly nakresleny v programu Malování, a vloženy do tabulky. Na závěr jsou přidány šipky, které určují směr pohybu. Případné očíslování párů nebo jednotlivých tanečnicků usnadňuje orientaci.

Zápis tance je třeba si představit jako okénka filmu. Jedno okénko je na osm dob. V případě velmi složité figury se může vyskytnout i jiný počet dob. Na každém listu je vytvořena tabulka právě pro jeden tanec. Důvodem je možnost vytisknutí právě toho tance, který potřebujeme, a také možnost úpravy při tisku na menší formát. Například při tisku osmi tanců na jednu stránku je tanec ještě čitelný a kartička se vejde do ruky. Tak můžeme tančit, mít nápovědu u sebe a přitom nám nezavazí velký papír v ruce.

4.5 Třídění tanců (podle počtu a věku tanečnicků, typu základního postavení atd.)

Stejně jako her i tanců je nepřeborné množství, abychom se v nich zorientovali, je třeba je roztřídit, ale toto třídění se bude jen v některých kritériích shodovat s tříděním her. Zde si vysvětlíme jedno z možných třídění tanců:

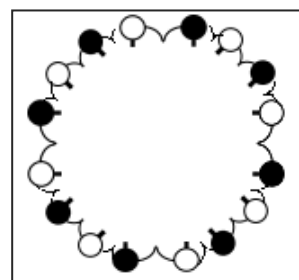
- Základním hlediskem je **počet účastníků** a to jestli máme sudý, nebo lichý počet.
- Zkušenost tanečnicků – té musí odpovídat **náročnost tance**. Zkušení tanečníci zatančí i jednodušší tanec. Opačně to nelze (nezkušený taneční nezatančí složitý tanec).

- **Základní postavení – ZP.** Tím se rozumí rozmístění tanečníků na tanečním prostoru na začátku tance a ve většině tanců v průběhu i na konci. Určuje nám tedy, v jaké formaci se tanec tancuje.

Rozlišujeme několik základních postavení. Hlavní jsou kruh, řada, čtverylka a volné postavení (jednotliví tanečníci nebo páry stojí volně po tanečním prostoru). Přibližme si jejich znázornění:

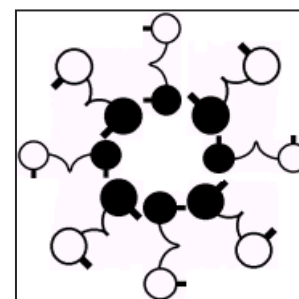
❖ **Kruh**

Všichni tanečníci stojí čelem na střed kruhu (všichni tanečníci se navzájem drží vždy se sousedním tanečníkem/tanečnicí), pokud není určeno jinak, dáma stojí po pravé straně pána.

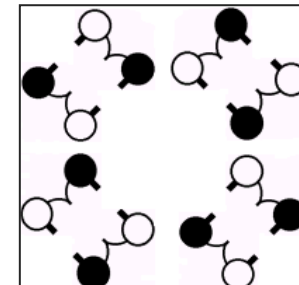
○ **Promenádní základní postavení**

Páry stojí ve směru tance (v protisměru hodinových ručiček).

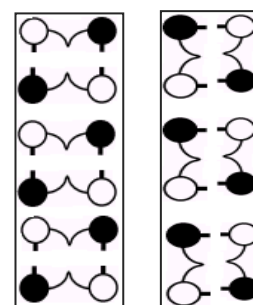
○ **Sicilský kruh**

Páry stojí v promenádním držení vždy jeden ve směru tance, druhý v protisměru tance. Taneční páry se pak i v těchto směrech pohybují.

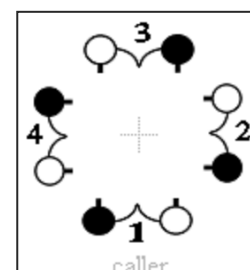
❖ **Řady**

Páry stojí ve dvou řadách, buď to čelem a zády ke callerovi, nebo bokem ke callerovi. Vždy má pán dámu po pravé straně.

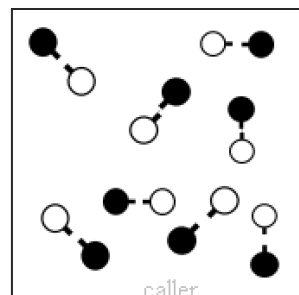
❖ **Čtverylka**

Čtyři páry (8 tanečníků) vytváří postavení čtverce a to tak, že první pár stojí zády ke callerovi druhý a čtvrtý bokem a třetí čelem. Páni mají své partnerky po pravé straně.

❖ Volné postavení

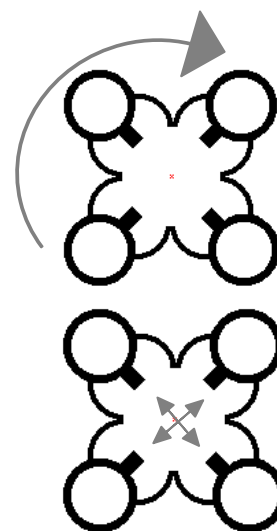
Tanečníci, páry či jiné formace stojí volně po tanečním prostoru.

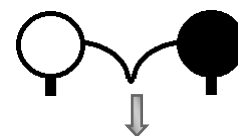
Další třídění může být podle počtu frází, počtu figur, či podle rychlosti tance. Nebo podle figur, které se v jednotlivých tancích vyskytují. To je výhodné z pohledu nácviku jednotlivých figur. Pokud potřebujeme procvičit některou figuru, najdeme tanec, který tuto figuru obsahuje. Tanečníci si v průběhu tance ani neuvědomí, že danou figuru procvičují.

Tance v zásobníku obsahují **figury**, které se tančí převážně na 8 dob. Jsou jednoduché. V závorce uvádíme pro zajímavost název podle příručky square dance.

Kroužek (*circle*) vlevo (vpravo): tanečníci se drží za ruce a jdou po kruhu v určeném směru (Vlček, 1997, s. 46).

Do středu a zpět (*forward and back*): určení tanečníci jdou 4 kroky vpřed a 4 kroky zpět na svá místa (místo čtvrtého kroku můžeme použít dup) (Vlček, 1997, s. 46).

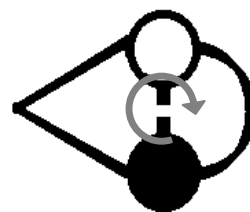

Promenáda (*promenáďe family*): v páru či jednotlivci jdou za sebou v určeném směru (v kruhu je to většinou v protisměru hodinových ručiček) (Vlček, 1997, s. 48).

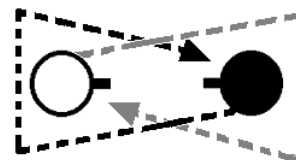

Zátočka (*allemande family*): dvojice se zatočí za pravou, levou, nebo za obě ruce většinou jedou do kola (Vlček, 1997, s. 49).

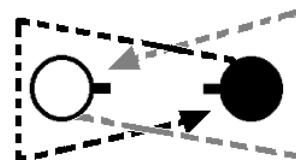
Swing: Dvojice v klasickém tanečním držení se otáčí ve směru hodinových ručiček, kdy osa otáčení je mezi nimi. Špičky noh směřují k tomuto středu. Pravá noha jde předem přes levou a levá dorovná do stoje spatného postavení. Figura připomíná čardášové otáčení. U nezkušených tanečnicků ji nahradíme zátočkou za obě ruce (Vlček, 1997, s. 48).

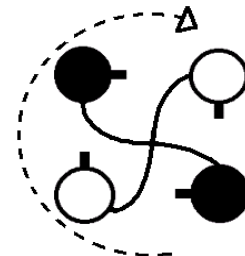
Dosado [dou'sidou]: pár stojí proti sobě. Oba jdou proti sobě, minou se pravými rameny. Bez přetáčení se minou zády, minou se levými rameny a docouvají na svá místa (Vlček, 1997, s. 47).

See saw [si: so:]: zní složitě, ale jde jen o figuru opačnou dosado, to znamená, že tanečníci se minou nejprve levými rameny, bez přetáčení se minou zády a po pravé straně docouvají na svá místa (Vlček, 1997, s. 61).

Hvězda (*star family*): tanečníci se otočí v daném směru tance a vnitřní ruku na střed, kde se spojí. Hvězda se provádí i v celých párech, v tom případě jsou uvnitř páni a dámy jsou vedle pána, nebo dámy jsou uvnitř a pánové vně (Vlček, 1997, s. 51).

Třídění tanců je věcí callera, který musí ve svých záznamech najít tanec vhodný právě pro tu skupinku tanečnicků, která stojí před ním. V literatuře se setkáme například i s tříděním podle doby vzniku tanců (Baláš, 2003), podle zemí odkud pochází (*Tančíme s vámi*, 1967) nebo světových stran, odkud k nám tance přišly (Kröschlová, 1979, s. 4).

4.6 Shrnutí

Ať už se budeme snažit o správné držení těla, dodržování rytmu či vnímání prostoru, nic z toho není důležité, pokud nebudou tyto skupinové tance zábavou, odpočinkem a rekreací. Neustále musíme mít na paměti, že se setkáme i s lidmi, kteří nemají vrozený smysl

pro rytmus, kteří nemají ladné pohyby a ani se nebudou chtít učit cizí jazyk. Jsou to lidé, kteří si chtějí například jen užít legraci nebo pobýt s přáteli. Na nás je, abychom jim ukázali a poskytli jinou formu zábavy, než je vysedávání v pohostinství nebo u televize. Ukázat jim, že taneční pohyb v kolektivu může být příjemnější než pohyb po internetu.

Veškeré popisování, jak se má vést tancování, nám nedá tolik jako vlastní zkušenost. Ta je však nepřenositelná a nesdělitelná. Důležité je nebát se a zkusit to. Pokud jsme ještě nikdy nic takového nezkusili, ani neviděli, neměli bychom na to být sami. Je dobré sejít se s přáteli a vyzkoušet si naučit je jeden nebo dva tance. Přátelé jistě sdělí své pocity z pozice tanečníka. Ukáží nám tak pohled z druhé strany, který je nezbytný pro úspěch našeho počínání. A určitě při takovém setkání zažijeme mnoho legrace.

Nikdy nebudeme do tance nikoho nutit a za každou cenu trvat na všech pravidlech a metodicky správném provedení. Vlastním příkladným chováním a jednáním naznačíme, co je správné. Vždyť lidé, kteří se rozhodli zapojit do tance, nám dávají kus svého volného času, který je v dnešní době tak vzácný.

Pokusme se, aby nikdo nesesedl. Jde o to, že pokud někdo přijde a bude se jen dívat, nebude mít takový zážitek jako ostatní. Při zpětné vazbě se bude cítit odstraněn. Vzpomínka nebude tak silná jako u ostatních a příště se nezúčastní. Jak to tedy udělat, aby tančili všichni? Zvolíme tento postup:

1. Pokud je to možné, zjistíme přesný počet tanečníků předem. A připravíme pro ně vhodné tance.
2. Pokud to dopředu nevíme, připravíme si více tanců s možností variant obsazení.
3. Jsme připraveni na varianty kdy:
  - a. Tanec naučíme, vedeme, ale tance samotného se nezúčastníme – máme tak možnost sledovat a pomáhat tanečníkům při tanci samotném, případně i při velkém nezdaru tanec zastavit a probrat figury či přechody, které nebyly správně pochopeny a vedou k tomu, že se taneční formace rozpadá.
  - b. Tančíme s ostatními – doplníme tak tanečníka do chybějícího páru či formace. Musíme si ale uvědomit, že jde o těžší variantu. V této situaci musíme myslet na to, že ačkoliv tančíme a soustředíme se na vlastní pohyb, hlavně stále vedeme ostatní tanečnický jako celek.

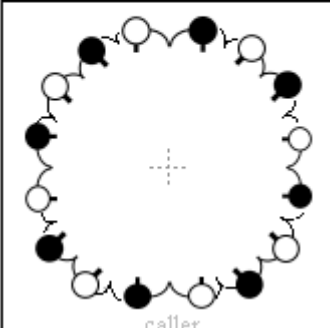
Nad všechna pravidla a zásady postavíme vždy úsměv, pohodu a dobrou náladu účastníků.

5 Zásobník tanců

Do tohoto zásobníku jsou zařazeny taneční hry a tance s prvkem hry, které jsou získány od vedoucích tanečních souborů, callerů na tanečních akcích, v metodických příručkách, nebo jsou z vlastní praxe. Je možné, že se zde objeví i taneční hra, kterou jsme již někde zaregistrovali pod jiným názvem nebo s drobnou obměnou. To jen značí jejich oblibu.

Každý tanec je v jedné tabulce a na jedné straně, aby bylo možné si vytisknout a používat návod právě toho tance, který si vybereme. Každá tabulka obsahuje hlavičku s informacemi více či méně potřebnými pro zvolení tance a jeho zdárné zvládnutí. Nákres a stručný popis jednotlivých figur, jak jdou za sebou. Podrobnější popis je u neobvyklých figur, které tanec většinou obohacují.

Nyní si vysvětlíme základní údaje, které obsahuje hlavička každého tance. Pro lepší orientaci jsou jednotlivé kolonky barevně označeny.

Název	High country mixer						
Náročnost	A	Počet tanečnicků	2* (8)	Fráze	8 x 8	Rychlost tance BPM	127
Formace -ZP	Kruh párů (všichni čelem na střed kruhu)						
	Jiný název	Lasso					
	Autor(zdroj)	(Ivan Bartůněk, Bc. David Dvořák, Gala)					
	Figury	kruh	lasso	dosado			
	Poznámky	Doporučená skladba: Black Berry Blossom					

Název, Jiný název a Autor (zdroj): Jak jsme se již dočetli výše, některé tance se vyskytují pod různými názvy. Pokud se tanec vyskytne u více autorů a název i průběh tance se shodují, lze se domnívat, že tento název je původní či všeobecně zažitý. Pokud jiný název neznáme, je tento zapsán též v kolonce Název. V případě, že se vyskytne stejný tanec pod různými názvy, je využita kolonka Jiný název, ve které je možno uvést i více názvů. Autor či zdroj – (pokud je znám) je uveden nejprve ten, který používá „Názvu“ a pak ten, který používá „Jiného názvu“. Rozdíl mezi autorem a zdrojem je vyřešen tak, že zdroj je vždy v závorce. Nejdůležitější z těchto tří kolonek je pro řazení kolonka Název.

Náročnost: Orientační řazení podle zkušenosti tanečníků

A – nezkušení začátečníci (nikdy netančili) – velmi jednoduché figury

B – začátečníci (již zkusili trochu tančit) – figury jednoduché

C – mírně pokročilí (ovládají základní figury a přechody, orientují se v tanečním prostoru)

D – pokročilí tanečníci – složité figury a přechody → tyto tance se v této práci již nevyskytují. Stejně jako náročnost **E** – která předpokládá velmi zkušené tanečnický (Procházka, 2002).

Počet tanečníků: Určuje nejmenší možný počet tanečníků tak, aby bylo možné tanec zatančit a nerozpadal se. Jak vypadá zápis:

- a. **přesné číslo: 5; 8; 9;...** jde o přesný počet tanečníků v jedné formaci. (Například pro čtverylku je potřeba přesně 8 tanečníků. → Pokud budeme mít 16 tanečníků, víme, že postavíme 2 čtverylky).
- b. Zápis: **2*(16); 3*(9); 4*(24); ...** první číslo stanoví základní jednotku (2 – pár, 3 – trojice, 4 – čtveřice,...) druhé číslo v závorce určuje minimální počet tanečníků tak, aby byly figury proveditelné (pro názornost si představme, jak v kroužku o čtyřech tanečnicích provádíte figuru 8 kroků na střed).

Fráze: V kapitole „Vnímání hudby“ jsme si vysvětlili pojem fráze a jak se počítá v hudbě. Také jsme se dozvěděli, že většina figur v country tancích se provádí na osm dob – to znamená, že na dva 4/4 takty zatančíme jednu figuru. Pokud se vrátíme k písničce „Chodím po Broadway“, spočítali jsme 8 frází po 32 dobách (8 x 32). Jako vzor nám v této kapitole slouží hlavička tance „*High country mixer*“, v kolonce Fráze je uveden údaj **8 x 8**. To znamená, že tento tanec má osm figur a na každou figuru potřebujeme osm dob. Dohromady tedy 64 dob k provedení jedné fráze tance (aby se tanec zatančil jednou dokola). Pokud porovnáme daný tanec se zmíněnou písničkou, zjistíme, že na tuto písničku si tento tanec můžeme zatančit a zatančíme ho celkem čtyřikrát, přičemž jednu taneční frázi zatančíme na jednu sloku a refrén písničky, to je na dvě fráze písničky (8 x 8 = 64 dob tance; 64 = 32 dob písničky krát 2; 8 frází / 2 = 4 opakování tance na celou písničku). Většinou nezáleží na tom, kolikrát zatančíme tanec dokola, ale na tom, zda nám bude vycházet

opakování začátku tance na začátek fráze. Jak jsme se již zmínili, přispívá to k orientaci tanečnicků v prostoru i samotném tanci.

Rychlost tance BPM (je vysvětleno v kapitole Vnímání hudby): Zde slouží jako orientační bod. Každý si musí vyzkoušet, jestli je skladba rychlá či nikoliv, s ohledem na účastníky. Jistě nebudeme seniorům s problematickou chůzí pouštět k tanci rychlou hudbu, protože by nestíhali, a na druhé straně žáci na základní škole by se u pomalé hudby nudili. O to víc platí při smíšené skupině pravidlo zlaté střední cesty.

Formace – ZP: Základní postavení bylo již vysvětleno v kapitole o třídění tanců. Zde doprovází nákres i stručný popis, v jaké pozici budou tanečníci tanec začínat a ve většině případů i končit. Tento popis je doprovázen grafickým znázorněním základního postavení. S vyznačeným středem tanečního prostoru a postavením callera (pro naši snadnou orientaci je umístěn vždy u spodního okraje nákresu).

Figury: V šesti polích jsou zapsány názvy figur, které se objeví v průběhu tance. Tato kolonka slouží k lepšímu výběru tance. Ať už hledáme tanec, kterým bychom procvičili některou figuru, nebo si chceme zatančit tanec, který obsahuje nám již známé figury, či kde je málo figur a tanec bude o to rychleji naučený a zatančený, pomůže nám právě tato kolonka.

Poznámky: Zde najdete například název doporučené skladby, na kterou se tanec dá tančit, případně odkaz na internetové stránky, kde se dá tanec zhlédnout (pokud existuje nahrávka). Někdy je přidána možná varianta tance, či poznámka týkající se speciální figury.

Pod hlavičkou následuje samotné grafické znázornění tance s popisem. Jednotlivé nákresy na sebe plynule navazují jako v animovaném filmu.

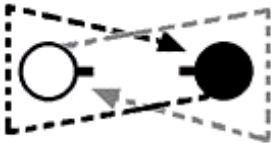

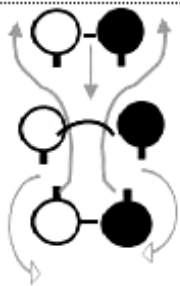
Jak jsme již uvedli výše, k vytvoření zásobníku tanců je použit program Microsoft Excel, pro snadnější zpracování tabulky a vkládání jednotlivých tvarů. Velkou výhodou programu Microsoft Excel je též možnost vyhledávání tanců podle námi zadaných kritérií. Funkce vyhledávání a řazení, patří do základního vybavení tohoto programu.

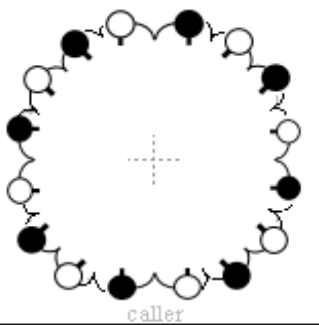
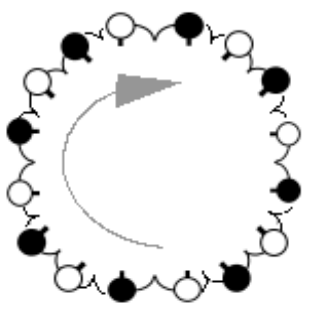
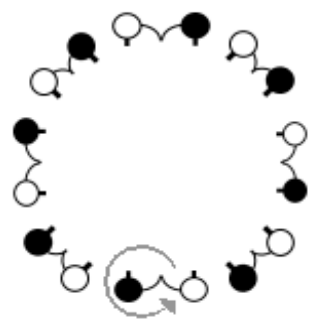
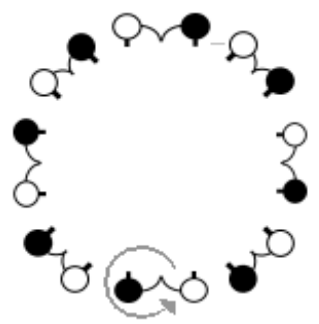
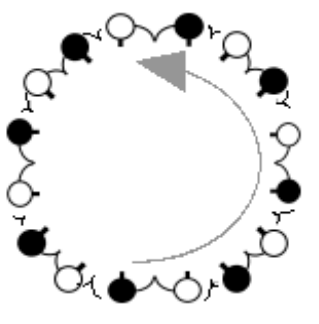
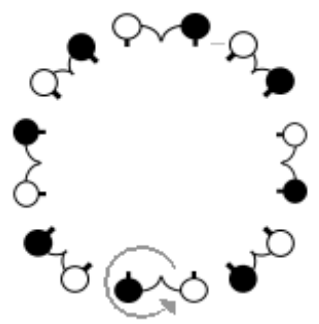
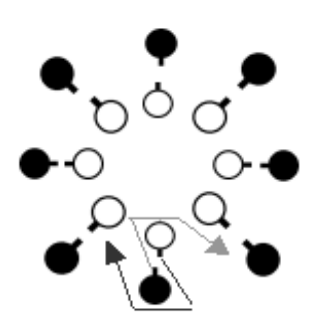
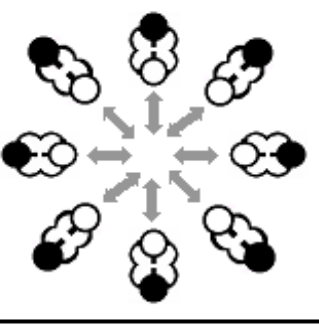
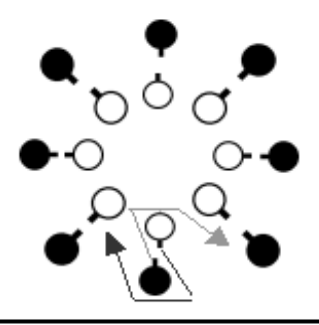
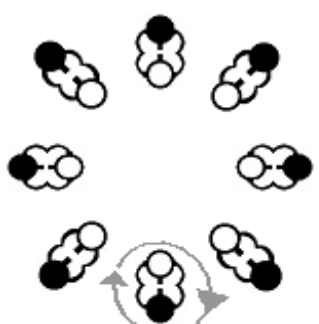
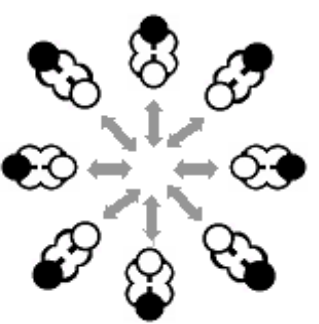
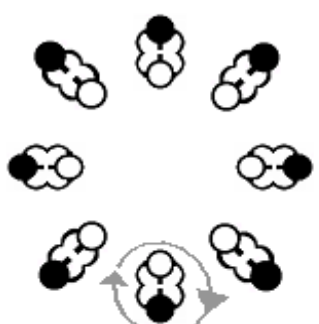

5.1 Výběr tanců

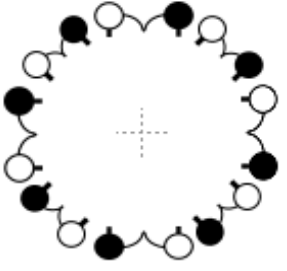
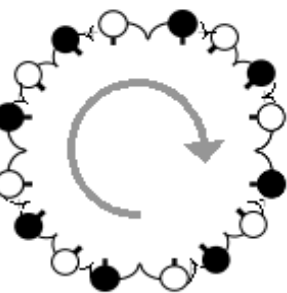
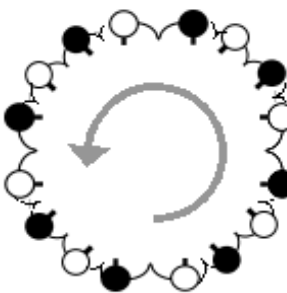
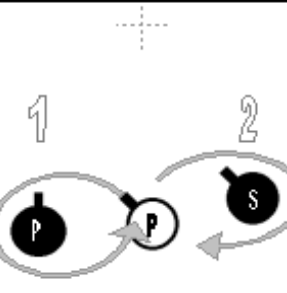
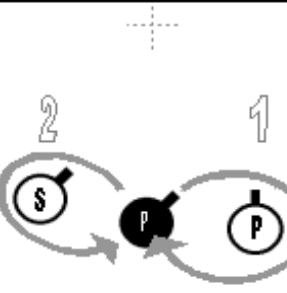
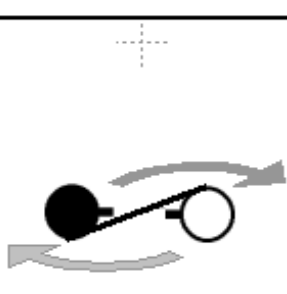
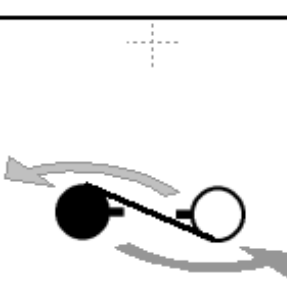
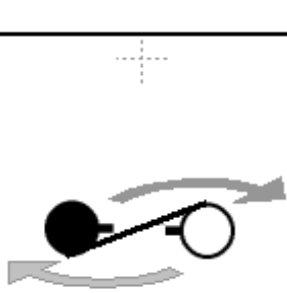
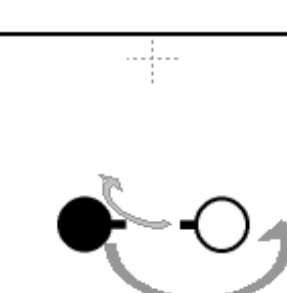
Formace	Název tance
Kruh	High country mixer – Lasso
	Kiwi Ring
	Patty cate polka
	Staré dobré kolo
	Strejček je vůl
	Triopromenáda
Sicilský kruh	Soldiers' Joy
Čtverylky	Kroucení černého hada
	Nine pine – Kuželák
Řady	Cut Heads – Stínání hlav
	Julian's Jolly – Utíkej za dámou
Volné postavení	Malá čtverylka s výměnou
	Popelka
	Šílené čtverylky
	Veselý Reel – Three Stars; Třípárový Reel; Miš maš

VYSVĚTLIVKY K NÁKRESŮM A ZKRATKÁM

nákres	zkratka	název	popis
	ZP	základní postavení	Postavení tanečnicků na začátku tance.
		střed	Střed tanečního prostoru.
		zoom	Pro lepší znázornění figur jsou na dalších nákresech znázorněni pouze tanečníci z dané výseče, ale ty samé figury provádějí všichni.
		caller	Ten kdo řídí tanec (většinou stojí u hudby).
	Dč.1		Dáma číslo 1.
		nos	Směr do kterého je tanečník natočen.
	Pč.5		Pán číslo 5.
	Pr.	pravá	Ruka či noha tanečníka.
	Le.	levá	Ruka či noha tanečníka.
	ST	směr tance	V kruhovém postavení se jde proti směru hodinových ručiček.
	3p	třetí pár	Tento pár se drží za levou ruku ve výšce ramen, pán má pravou ruku kolem pasu dámy, dáma může v pravé ruce držet sukni.
		promenádní držení	Pár stojí vedle sebe. Pán má dámu po své pravé ruce. Spolu se drží za nejbližší ruce. Ruce pokrčené v lokti svírají W.
		hvězda	Tanečníci se natočí do určeného směru otáčení a v průběhu chůze, upaží vnitřní ruce, ty spojí, nebo se jen lehce dotknou – naznačí držení (Pozor, prsty neproplétat!).

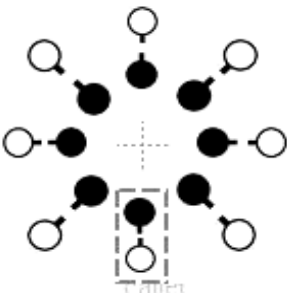

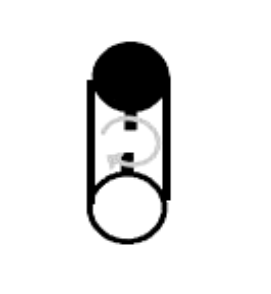
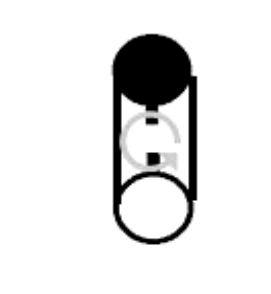
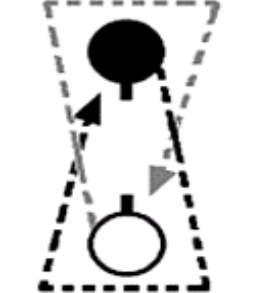
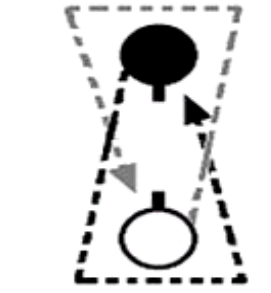
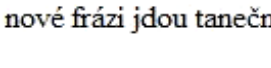
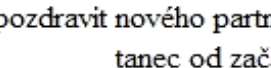

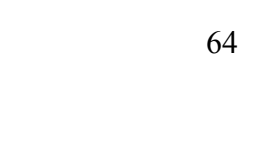
nákres	zkratka	název	popis
		zatočka	Zátočka za obě ruce vlevo (Touto zátočkou lze nahradit u méně zkušených tanečníků swing).
		Swing	Pár se otáčí kolem svislé osy procházející středem páru, stylem rychlých krátkých kroků (pravá noha přes levou, levá noha dorovná). Pár se drží v pevném tanečním držení (pán drží dámu pravou rukou kolem pasu, levá ruka ohnutá dlaní vzhůru, dáma pravou rukou na pánově levé ruce, levou ruku na pánově pravém rameni. (Pro nezkušené tanečnický lze nahradit zátočkou za obě ruce.)
		dosado [dou´sidou]	Jedna ze základních figur – zádová výměna – dvojice s obejde bez přetáčení. Provedení: vykročíme pravou nohou dopředu, mineme se pravými rameny, bez přetáčení (pohled směřuje na stěnu před námi) krok sun krokem se za zády mineme doprava a docouváme pozpátku na svá výchozí místa tak, že se míjíme s partnerem levými rameny.
		see saw [si: so:]	Opačná figura k dosado – zádová výměna – dvojice s obejde bez přetáčení. Provedení: vykročíme levou nohou dopředu, mineme se levými rameny, bez přetáčení (pohled směřuje na stěnu před námi) krok sun krokem se za zády mineme doleva a docouváme pozpátku na svá výchozí místa tak, že se míjíme s partnerem pravými rameny.
		dip and dive	1p se postaví čelem k ostatním a spojí ruce do proménádního držení. Ostatní proti nim. 2p zvedne ruce – 1p projde, 1p zvedne ruce – 3p projde, a tak dál až se 1p dostane na konec řady. Všichni tanečníci jsou v pohybu, posouvají se ve svém směru vpřed.

Název	High country mixer					
Náročnost	A	Počet tanečníků	2* (8)	Fráze	8 x 8	Rychlost tance BPM 127
Formace -ZP	Kruh párů (všichni čelem na střed kruhu)					
	Jiný název	Lasso				
	Autor (zdroj)	(Bc. David Dvořák, Petr Gala)				
	Figury	kruh	lasso	dosado		
	Poznámky	Doporučená skladba: Black Berry Blossom				
		8	Všichni se chytou za ruce s partnerem i sousedem Kruh – 8 kroků vlevo			
		8	Lasso – všechny D oběhnou svého pána (P drží D Pr. rukou – D začíná obcházet zepředu, končí na svém místě) uzavřít kruh.			
		8	Kruh – 8 kroků vpravo			
		8	Lasso – všechny D oběhnou svého pána (P drží D Pr. rukou – D začíná obcházet zepředu, končí před P – zády na střed)			
		8	Mašinka – P vede D za obě ruce (tlačí D před sebou tak, aby se nesrazila s ostatními) 4 kroky do středu a 4 kroky zpět (P couvá)			
		8	Dosado - (zádová výměna - D i P se navzájem obejdou nejprve pr. rameny, bez přetáčení se minou zády a docouvají - před souseda vpravo)			
		8	Mašinka s novým partnerem P vede D za obě ruce (tlačí D před sebou tak, aby se nesrazila s ostatními – D couvá) 4 kroky do středu a 4 kroky zpět (P couvá)			
		8	Páry a obě ruce kroužek vlevo (P přidrží dámu za pravou ruku – pár se rozbálí do velkého kruhu) do ZP			

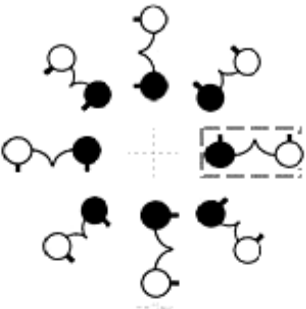
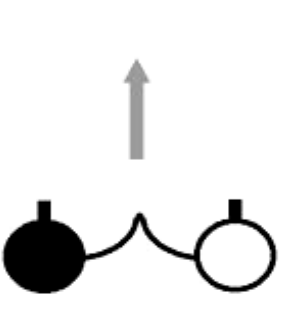

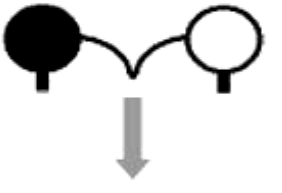
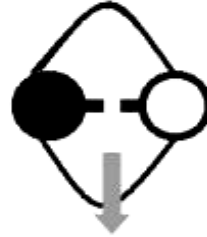

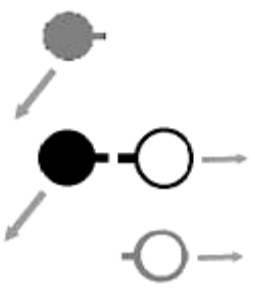
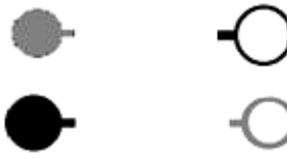
Název	Kiwi Ring						
Náročnost	B	Počet tanečnicků	2* (8)	Fráze	10 x 8	Rychlost tance BPM	129
Formace - ZP	Kruh párů, všichni čelem na střed kruhu						
	Jiný název						
	Autor (zdroj)	Iain Boyd – Nový Zéland (Petr "P. P." Gala)					
	Figury	osmička	průplet	kruh			
	Poznámky	Doporučená skladba: Barley Bree					
		8	Všichni se chytanou za ruce s partnerem i sousedem Kruh – 8 kroků vlevo				
		8	Kruh – 8 kroků vpravo				
		16	Dámy – Osmička – obejdou svého partnera (začínají ze předu) pak svého souseda (přitom si je důkladně prohlíží ☺)				
		16	Páni – Osmička – obejdou svou partnerku (začínají ze předu) pak svou sousedku (přitom si je důkladně prohlíží ☺)				
		8	Čelem k partnerce. Všichni 2 x tlesknou do svých dlaní; 2 x dupnou ; chytanou se za pravou ruku , zatáhnou za ni a projdou .				
		8	S dalším tanečnickem: 2 x tlesknou do svých dlaní; 2 x dupnou ; chytanou se za levou ruku , zatáhnou za ni a projdou .				
		8	S dalším tanečnickem: 2 x tlesknou do svých dlaní; 2 x dupnou ; chytanou se za pravou ruku , zatáhnou za ni a projdou .				
		8	S posledním tanečnickem: 2 x tlesknou do svých dlaní; 2 x dupnou ; levými rameny se minou a přetočí do ZP (čelem na střed)				

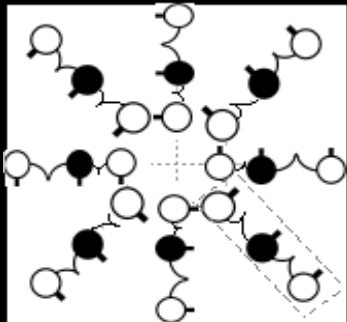
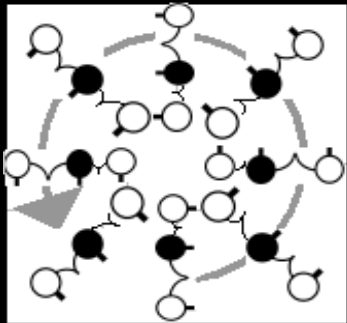
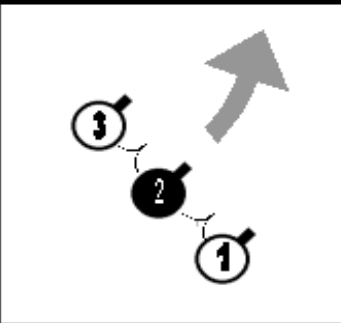
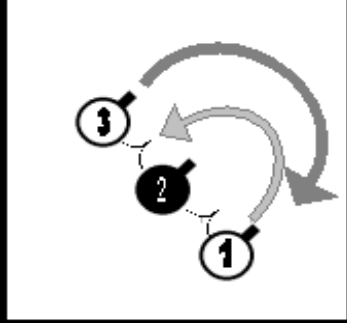
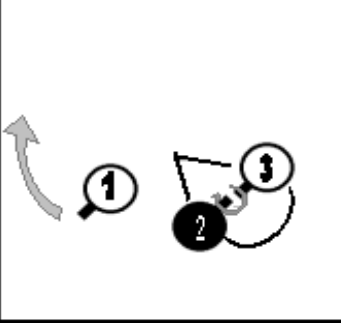
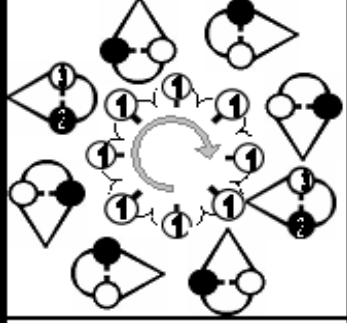
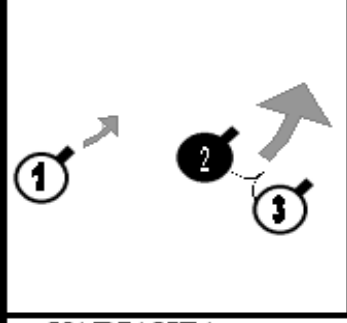
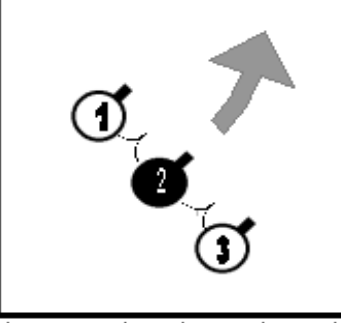
Název	Patty cake polka						
Náročnost	A	Počet tanečníků	2*(6)	Fráze	4x8	Rychlost tance BPM	125
Formace - ZP	Kruh, P zády na střed, D proti nim (čelem na střed kruhu). Drži se za dlaně.						
	Jiný název						
	Autor (zdroj)	(David Millstone, Praha 2010)					
	Figury	cval stranou	zátočka za Pr.r	tleskání			
	Poznámky						
	4	2x pata-špička (páni od Le.noha, dámy od Pr. Noha)					
	4	4 kroky cval stranou ve směru tance					
	4	2x pata-špička (páni od Pr. noha, dámy od Le. noha)					
	4	4 kroky cval stranou zpět na své místo					
	8	Tleskání - pán s dámou 3x Pr. ruka , 3x Le. ruka , 3x oběma rukama, 3x každý do svých stehen.					
	8	Zátočka s partnerkou za Pr. loket, pán se pak posune k nové dámě ve ST.					
Nové ZP: celý tanec od začátku, s novou dámou, s novým pánem.							

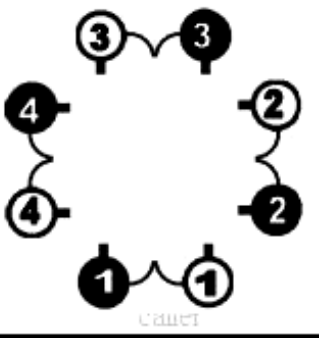
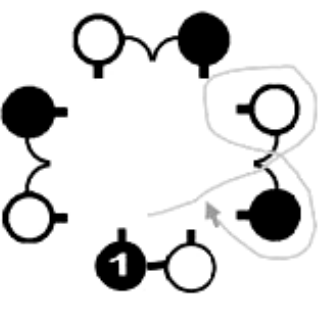
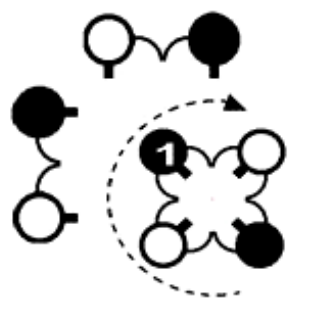
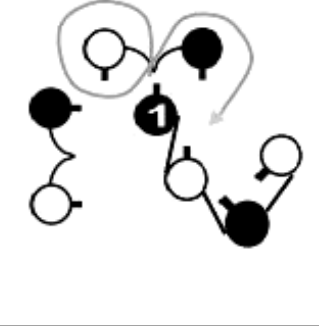
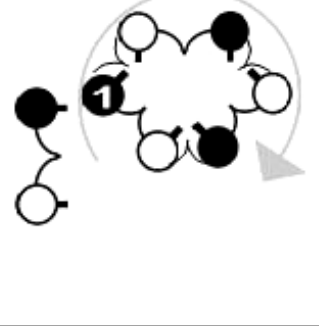
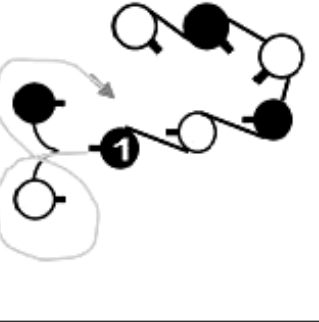
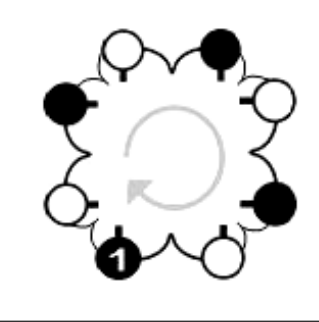
Název	Staré dobré kolo					
Náročnost	A	Počet tanečníků	2* (6)	Fráze	8 x 8	Rychlost tance BPM 124
Formace - ZP	kruh (páni zády na střed dámy proti nim ve vzdálenosti 4 kroků)					
	Jiný název					
	Autor (zdroj)	Ivan Bartůněk				
	Figury	dosado	see saw	zátočky		
	Poznámky	Pokročilejší tanečníci zvládnou na povel "přesedám" přejít k dalšímu partnerovi a pokračovat ve sledu figur s novým partnerem.				
		8	K sobě od sebe(pozdrav)			
		8	K sobě od sebe(pozdrav)			
		8	Zátočka za pravou ruku			
		8	Zátočka za levou ruku			
		8	Zátočka za obě ruce vlevo			
		8	Zátočka za obě ruce vpravo			
		8	Dosado (zádová výměna - D i P se navzájem obejdou nejprve pr. rameny, bez přetáčení se minou zády a docouvají na svá místa)			
		8	See saw (jako dosado, ale začínáme od levého ramene)			
V nové frázi jdou tanečníci pozdravit nového partnera/partnerku vpravo a s ním tančíme celý tanec od začátku.						

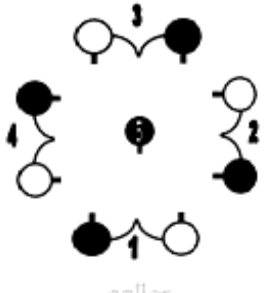
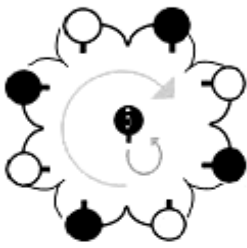

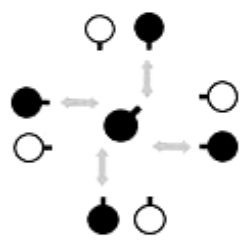
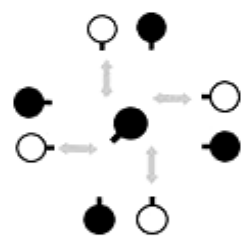
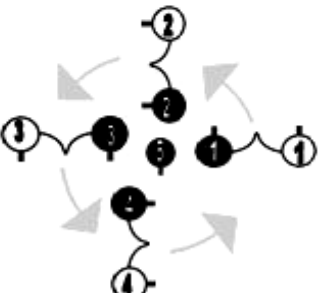
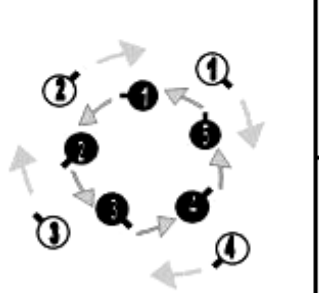
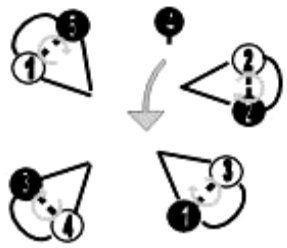
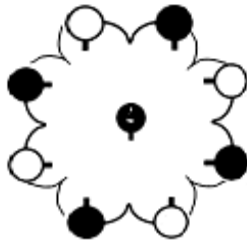

Název	Strejček je vůl					
Náročnost	A	Počet tanečníků	2*(6)	Fráze	4x8	Rychlost tance BPM 130
Formace - ZP	Kruh, páry stojí ve ST					
	Jiný název					
	Autor (zdroj)	(Ivan Bartůněk)				
	Figury	dosado				
	Poznámky					
		4	Pár jde 4 kroky promenádu ve ST (P od Le.nohy, D od Pr.nohy) a končí přetočený směrem k sobě.			
		4	Krok stranou (ve ST), P od Le.nohy, D od Pr.nohy. Krok stranou zpět. Pár se přetočí proti ST.			
		4	Pár jde 4 kroky promenádu proti ST (P od Pr.nohy, D od Le.nohy) a končí přetočený směrem k sobě.			
		4	Krok stranou proti ST a zpět.			
		8	Dosado (zádová výměna - D i P se navzájem obejdou nejprve pr. rameny, bez přetáčení se minou zády a docouvají na svá místa)			
		4	4 kroky k sobě - tlesk do dlaní s partnerkou.			
		4	4 kroky od sebe (P jde šikmo vpravo a přistoupí k nové D).			
			Nové ZP: Celý tanec od začátku, P s novou D.			

Název		Triopromenáda					
Náročnost	A	Počet tanečníků	3*(9)	Fráze	6 x 8	Rychlost tance BPM	130
Formace - ZP	Kruh ve trojicích - Promenáda						
	Jiný název						
	Autor (zdroj)	David Millstone – Praha 2010					
	Figury	promenáda	uzel	swing			
	Poznámky						
		16	Promenáda po kruhu ve směru tance.				
		8	Uzel - Tanečník(T) č. 2 zvedne levou ruku spojenou s Tč. 3; Tč. 3 jde na pozici Tč. 1; Tč. 1 projde vytvořenou bránou a jde na střed tanečního parketu, kde vytvoří kruh.				
		8	Tč. 2 a Tč. 3 swing , Tč. 1 s ostatními Tč. 1 na středu tanečního parketu kroužek vlevo .				
		16	Tč. 2 odloží Tč. 3 do pravé ruky a jdou promenádu , Všichni Tč. 1 se rozejdou a hledají jakýkoliv volný pár ke kterému se připojí.				
VARIANTA : Místo swingu zařadíme kroužek za obě ruce a v tom případě si může Tč. 2 vyměnit místo s Tč. 3. Tím se docílí vystřídaní všech tanečníků na všech pozicích.							

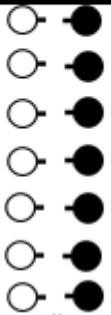
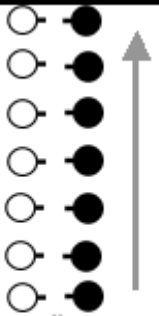
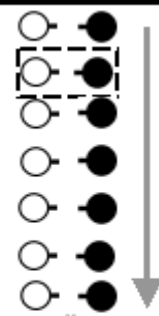

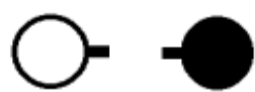
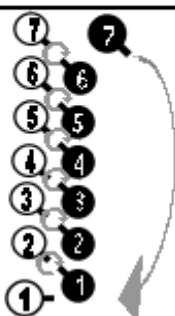

Název	Soldiers' Joy						
Náročnost	A	Počet tanečníků	4* (16)	Fráze	8 x 8	Rychlost tance BPM	125
Formace - ZP	Sicilský kruh (Dva páry stojí proti sobě. Jeden do ST a druhý zády do ST)						
	Jiný název						
	Autor (zdroj)	Tony Parkes – Praha 2007					
	Figury	kroužek	hvězda	balance			
		swing					
Poznámky	Doporučená skladba: Soldiers' Joy						
		8	Kroužek vlevo				
		8	Kroužek vpravo				
		8	Hvězda za Pr.ruku				
		8	Hvězda za Le.ruku				
		4	"Balance" – P se drží D za Pr.ruku, Le.noha dup, Pr.noha kop vpřed, Pr.noha dup, Le.noha kop vzad.				
		12	Swing , páry končí v původním postavení.				
		8	Páry jdou 3 kroky k sobě a pozdraví se. Páry jdou 3 kroky od sebe .				
		8	Průstup – páry se prostoupí, miji se Pr. rameny a vytvoří nové čtveřice.				
Nové ZP: Každý pár se posune vpřed ve svém směru a vytvoří novou čtveřici s dalším párem, se kterým začne celý tanec znovu.							

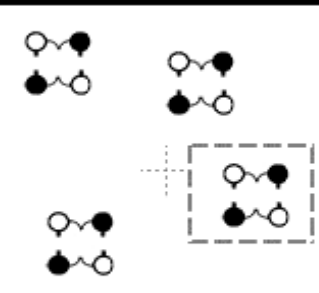
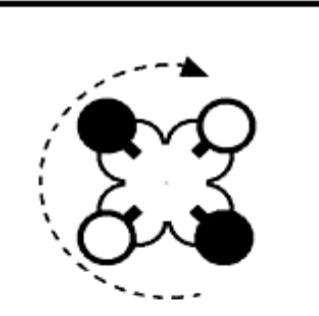
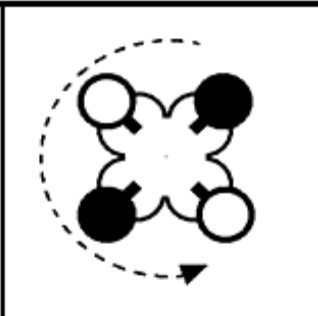
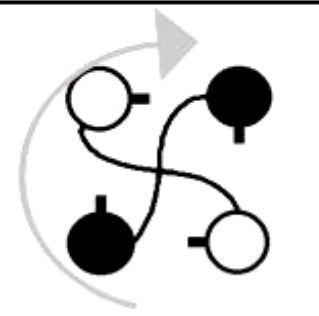
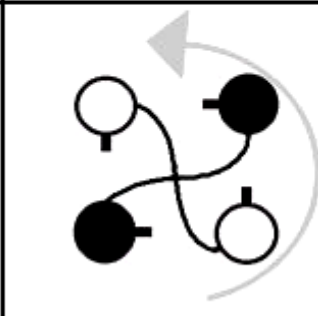
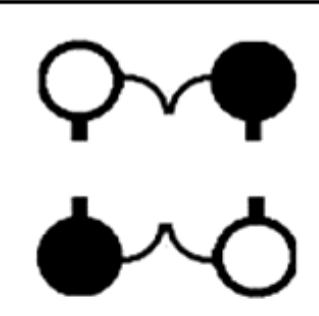
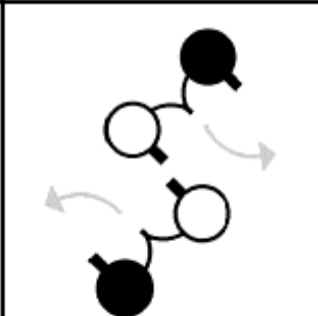

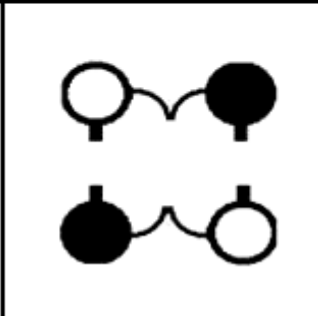
Název	Kroucení černého hada						
Náročnost	A	Počet tanečníků	8	Fráze	8x8	Rychlost tance BPM	124
Formace - ZP	Čtverylka						
	Jiný název						
	Autor (zdroj)	(Ivan Bartůněk)					
	Figury	kroužek	proplétání				
	Poznámky						
		8	Pč.1 vede za sebou svou partnerku Dč.1 středem p2, zadem okolo Dč.2, středem p2 a zadem okolo Pč.2				
		8	p1 s p2 zatočí kroužek vlevo.				
		8	Pč.1 vede za sebou Dč.1 + Pč.2 + Dč.2 středem p3, zadem okolo Dč.3, středem p3 a zadem okolo Pč.3				
		8	p1 + p2 + p3 zatočí kroužek vlevo.				
		8 + 8	Pč.1 vede za sebou Dč.1 + Pč.2 + Dč.2 + Pč.3 + Dč.3 středem p4, zadem okolo Dč.4, středem p4 a zadem okolo Pč.4				
		8 + 8	Všechny páry zatočí kroužek vlevo jedenkrát dokola a dojdou na svá místa; začíná od začátku Pč.2 – směrem k p3				

Název	Nine Pine						
Náročnost	B	Počet tanečníků	9	Fráze	8 x 8	Rychlost tance BPM	127
Formace - ZP	Čtverylka + 1 tanečník (kuželák)						
	Jiný název	Kuželák					
	Autor (zdroj)	Tradicional (Jasan Bonuš; Petr "P. P." Gala)					
	Figury	swing	promenáda	kroužek			
	Poznámky	Doporučená hudba: Nine Pine Lze tancovat i v počtu 7 a 11 tanečníků					
		8	Všichni mimo kuželáka se uchopí za ruce a jdou 8 kroků kroužek vlevo ; kuželák jde do protisměru.				
		8	8 kroků kroužek vpravo ; kuželák jde do protisměru.				
		8	Páni 4 kroky na střed a 4 kroky zpět, přitom poškádí kuželáka.				
		8	Dámy 4 kroky na střed a 4 kroky zpět, přitom kuželáka pohladí.				
		8	Páry jdou proménádou okolo čtverylky. Kuželák se kamkoliv zařadí na pozici pána.				
		8	Dámy se pustí, udělají čelem vzad a jdou sólo proménádu vnějškem v opačném směru.				
		16	Na povel callera swing s nejbližším tanečníkem; kdo nemá partnera je novým kuželákem; ostatní kolem něj vytvoří nový kroužek a tanec začíná znovu.				

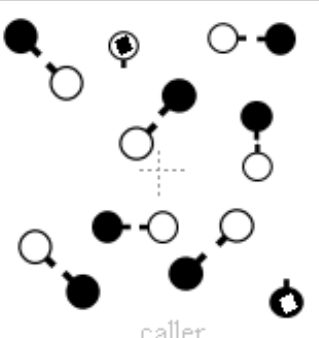

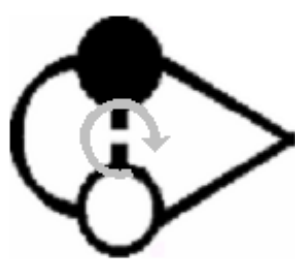
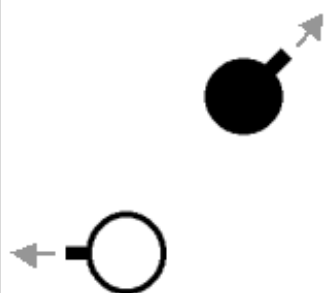
Název	Cut Heads				
Náročnost	B	Počet tanečníků	12	Fráze	8 x 8
Rychlost tance BPM	126				
Formace - ZP	Řady (páry čelem k sobě - do formace)				
	Jiný název	Stínání hlav			
	Autor (zdroj):	Tradicional (Ivan Bartůněk)			
	Figury:	cval stranou	dip and dive		
	Poznámky:	Pozor při "stínání hlav" na přechíňující ruce a nohy - odpovídá si za ně každý tanečník sám. ☺			
		8	1 pár solo - spojené ruce, cval stranou, středem. Ostatní tleskají do rytmu.		
		8	Na konci se přesunou k Dč. 6 (Dč.1 za řadou Pč.1 předem) s rukama nad hlavami dam, cval dopředu - " stínají hlavy " Všechny D se musí honem skrčit, aby nepřišly o hlavu!!		
		8	Přesun nad pány od Pč.2 (Dč.1 předem, Pč.1 za řadou) s rukama nad hlavami pánů, cval dozadu - " stínají hlavy " Všichni páni se musí honem skrčit, aby nepřišli o hlavu!!		
		8	1 pár solo - cval stranou, středem formace ostatní tleskají do rytmu		
		8	Dip and dive - 1p se postaví čelem k ostatním a spojí ruce do proměnného držení. Ostatní proti nim. 2p zvedne ruce- 1p projde, 1p zvedne ruce- 3p projde, a tak dál až se 1p dostane na konec řady. Tam 1p vytvoří bránu za obě ruce. Ostatní jak se dostanou za 1p dojdou na začátek, rozdělí se (dámy vpravo, páni vlevo - bez předbíhání) a jdou dozadu.		
		8			
8					
8					
		8	2p zavádí ostatní do brány a prochází na ZP 1páru. Ostatní je následují. Tanec se opakuje, začíná 2p		
		8			
VARIANTA: figura Dip and dive se pro méně zkušené tanečnický vymění za Tunel, ten vytvoří taneční páry č. 2 – 6 zvednutím spojených rukou.					

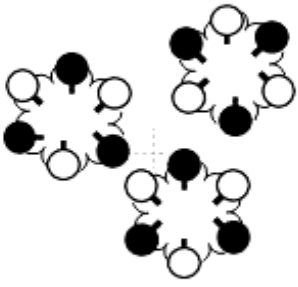

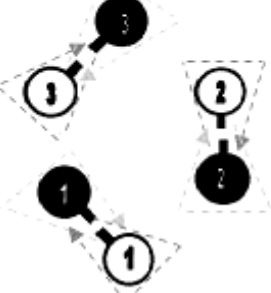
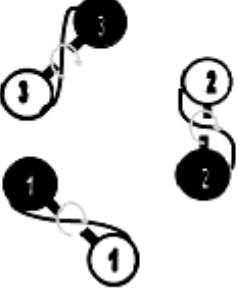
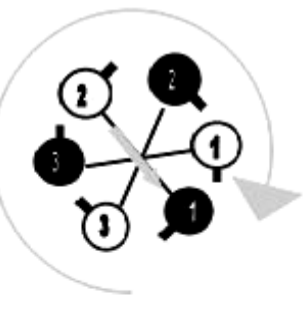
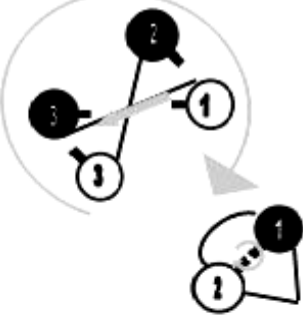
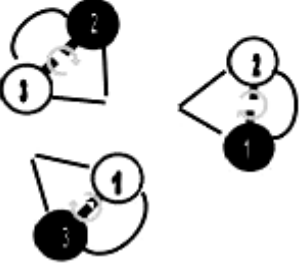
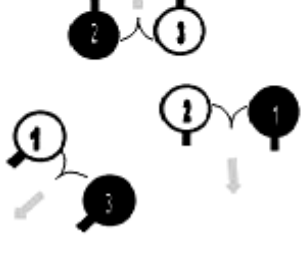
Název	Julian's Jolly						
Náročnost	A	Počet tanečníků	14	Fráze	8 x 8	Rychlost tance BPM	125
Formace - ZP	Řady (dámy na jedné, páni na druhé - straně v páru)						
	Jiný název	Utíkej za dámou					
	Autor (zdroj)	David Millstone -Praha 2012					
	Figury	svaľ stranou	swing	dosado			
	Poznámky	Tanec může tančit 12 i 16 tanečníků ukázka na: http://www.youtube.com/watch?v=n4eTuuD5TYM					
		8	Páry se uchopí za ruce a cválají 8 kroků dozadu (od callera).				
		8	Cval stranou 8 kroků na své původní místa.				
		8	Dosado (zádová výměna - D i P se navzájem obejdou nejprve pr. rameny, bez přetáčení se minou zády a docouvají na svá místa).				
		8	See saw (zádová výměna - D i P se navzájem obejdou nejprve levými rameny, bez přetáčení se minou zády a docouvají na svá místa).				
	16	Tleskání s protistojícím partnerem					
		2x do svých stehen obě ruce; 2x s partnerem pravou rukou					
		2x do svých stehen obě ruce; 2x s partnerem levou rukou					
		1x do svých stehen obě ruce; 1x s partnerem pravou rukou					
		1x do svých stehen obě ruce; 1x s partnerem levou rukou					
		8	Swing se sousedkou vpravo (tanečníci se posunou vpravo o jedno místo a swingují) poslední pán utíká za dámou dopředu.				
		8	Swing všichni (připravít do ZP)				

Název	Malá čtverylka s výměnou					
Náročnost	A	Počet tanečníků	2* (8)	Fráze	7 x 8	Rychlost tance BPM
Formace - ZP	Malé čtverylky volně po parketě					124
 <small>caller</small>	Jiný název					
	Autor (zdroj)	Jarmila Svobodová				
	Figury	kruh	hvězda			
	Poznámky					
		8	Kroužek vlevo			
		8	Kroužek vpravo			
		8	Hvězda za pravou ruku			
		8	Hvězda za levou ruku			
		8	Páry se přetočí na sebe. 4 kroky k sobě a 4 od sebe (pozdrav)			
		16	V párech si jdou hledat novou dvojici, se kterou vytvoří novou malou čtverylku.			
			ZP – tanec začíná znovu			

Název	Popelka					
Náročnost	A	Počet tanečníků	2* (8)	Fráze	4 x 8	Rychlost tance BPM 127
Formace - ZP	Dvojice volně po parketu					
	Jiný název					
	Autor (zdroj)	Jarmila Svobodová				
	Figury	zátočka	swing			
	Poznámky	Jeden tanečník (má klobouk) hledá mezi ostatními páry druhého volného tanečníka (s šátkem). Ten se mu snaží uniknout.				
		8	Zátočka za Pr. ruku			
		8	Zátočka za Le. ruku			
		8	Swing			
		8	<p>Všichni si rychle hledají nového partnera.</p> <p>Tanečník s kloboukem nasadí klobouk nejbližšímu tanečnickovy a ten na další frázi hledá volného tanečníka s šátkem.</p> <p>Pokud se tyto dva potkají, vymění si rekvizity i pozice.</p>			

Název	Šílené čtverylky						
Náročnost	A	Počet tanečníků	2* (8)	Fráze	8 x 8	Rychlost tance BPM	125
Formace - ZP	Malé čtverylky volně po parketě						
		Jiný název					
		Autor (zdroj)	Jarmila Svobodová				
		Figury	dosado	hvězda	swing		
		Foznámky	zátočka				
			8	Páry k sobě od sebe			
			8	Dosado s protistojícím			
			8	Kroužek v levo			
			8	Hvězda za levou			
			8	Dámy zátočka za levou			
			8	Swing se sousedem			
			16	Promenádou si jdou hledat novou dvojici, se kterou vytvoří novou mašu čtverylku .			
				nová čtverylka si čekání na začátek fráze vyplní kroužkem vlevo			

Název	Veselý Reel						
Náročnost	A	Počet tanečníků	6*(18)	Fráze	8 x 8	Rychlost tance BPM	122
Formace - ZP	Malé kroužky po třech párech kdekoliv po tanečním prostoru						
	Jiný název	Three Stars; Třípárový mixer; Miš Maš					
	Autor (zdroj)	Tradicional (Ivan Bartůněk; Jasan Bonus; Petr "P.P." Gala)					
	Figury	dosado	hvězda	swing			
	Poznámky	dop. skladba: Golden Slippers					
		8	Kroužek vlevo (8 poskočných kroků)				
		8	Kroužek vpravo (8 poskočných kroků)				
		8	Dosado (zádová výměna - D i P se navzájem obejdou nejprve pr. rameny, bez přetáčení se minou zády a docouvají na svá místa) s partnerem				
		8	S partnerem zátočka za Pr. ruku				
		16	Pr. ruce dáme do středu kroužku a vytvoříme hvězdu. Za pochodu podáme ruku protistojící tanečnici/ tanečnickovi. Pánové odspoda vytahují novou partnerku skrz hvězdu. Kdo je venku točí swing.				
		4	Dokončit swing s novou partnerkou (nebo, kroužek v páru držení za obě ruce)				
		12	Páry se spojují do nových kroužků po 3 párech.				

Závěr

Tato práce má přispět k rozvoji skupinového tance, k metodě vedoucí ke komunikaci a spolupráci v kolektivu. Jejím cílem je pokusit se v dnešním přetechizovaném světě přimět člověka příjemným způsobem k pohybu a k vytváření něčeho společného, z čeho bude mít radost nejen on, ale i celý kolektiv.

Stěžejní částí této práce je zásobník tanců a tance v něm zpracované tak, aby je mohli použít i ti, kteří nemají s tancem a jeho výukou zkušenosti. Může tak rozšířit a obohatit například i taneční a pohybovou výchovu, která je s účinností od 1. 9. 2010 doplňujícím vzdělávacím oborem Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

Náročnost tanců není rozdělena věkem, ale zkušeností tanečníků, a tak (a v to doufám) si může tyto tance zatančit skupina bez konkrétního počtu účastníků, různých vztahů a bez věkového ohraničení. Snad si cestu k tanci tímto způsobem najde i některá větší rodina při společných setkáních.

Stejně jako jiní ani já si na tance zde uvedené nečiním žádná autorská práva a po uzavření této bakalářské práce budou takto zpracované tance nabídnuty ke zveřejnění provozovatelům internetové sbírky (katalogu) her – Hranostaj, či na jiných stránkách přístupným široké veřejnosti. Tato sbírka bude postupně rozšiřována o další tance. Tak dojde k většímu přiblížení těchto tanců a jejich praktickému využití.

Tance ve sbírce jsou odzkoušeny a tančeny v praxi tanečnický ve velkém věkovém rozpětí (6 – 12 let a 30 – 85 let). Jsou jimi oblíbené a žádané. Proto si dovoluji tvrdit, že budou pozitivně přijaty i širší veřejností, která tento druh tance ještě nezná, zejména pokud budou vnímány jako hra.

Při studiu podkladů k této bakalářské práci jsem získala nové poznatky a rozšířila své vědomosti o tanci jako takovém. Zejména pak v oblasti historie, historických i současných zápisů choreografií i v jiných odvětvích, než je country. Zaujalo mě též využití tance v oblasti psychologie a sociologie jako terapie. Tato práce mě přinutila utřídit si své materiály, které jsem za léta praxe nastřádala, a najít i v nich ještě nevyužité podměty pro mé profesní působení.

Použitá literatura

Knihy

BAKALÁŘ, Eduard. *I dospělí si mohou hrát*. 2. vyd. Praha: Pressfoto, 1987, 232 s.

BALAŠ, Radoslav. *Tance 20. století*. 1. vyd. 1. Olomouc: Hanex, 2003, 43 s. ISBN 80-85783-40-1.

BEDNAŘÍKOVÁ, Iveta. *Kapitoly z andragogiky 1*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006, 77 s. ISBN 80-244-1192-X.

BLÍŽKOVSKÁ, Jaroslava. *Úvod do taneční terapie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999, 103 s. ISBN 80-210-2100-4.

BURIÁNKOVÁ, Martina. *Tančíme v rytmu country: [metodická příručka pro učitele]*. Plzeň: Pedagogické centrum, 1997, 10 s. ISBN 80-702-0005-7.

CÍCHOVÁ, Naděžda. *Country tance a jejich využití na základní škole*. 1. vyd. Plzeň: Krajské centrum vzdělávání a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, 2008, 20 s. ISBN 978-80-7020-167-1.

HUIZINGA, Johan a Jaroslav VÁCHA. *Homo ludens: o původu kultury ve hře*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1971, 226 s.

Já, písnička: zpěvník pro žáky základních škol: I. díl pro 1. – 4. třídu. Cheb: Music Cheb, 1993, 114 s.

JEŘÁBKOVÁ, J, J. KRÖSCHLOVÁ, E. KRÖSCHLOVÁ, J. LAZAROVÁ a A. SKÁCELOVÁ. *Osnovy umělecké pohybové výchovy*. Praha: Ústřední dům pionýrů a mládeže J. Fučíka v Praze, 1965.

KAZÁROVÁ, Helena. *Barokní taneční formy*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Hudební fakulta, Katedra tance, 2005, 245 s. ISBN 80-7331-026-0.

KRÖSCHLOVÁ, Eva. *Kontratance různých končin: metodický materiál pro taneční soubory*. Ostrava: Krajské kulturní středisko, 1979, 48 s.

KRÖSCHLOVÁ, Eva. *Dobové tance 16. až 19. století: skupinové formy*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1981, 128 s.

KULHÁNKOVÁ, Eva. *Písničky a říkadla s tancem: náměty pro pohybovou výchovu dětí od 3 do 10 let*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008, 143 s. ISBN 978-80-7367-515-8.

KUMPEROVÁ, Marie a Jaroslav MRÁZ. *Jednoduché choreografie lidových tanců*. 1. vyd. Praha: SPN, 1958, 93 s.

KURKOVÁ, Libuše. *Tanec a hudba: didakticko-metodický text pro učitele 4. – 7. ročníků I. stupně základního studia tanečního oboru na lidových školách umění*. 1. vyd. Praha: SPN, 1987, 191 s.

MIŠURCOVÁ, Věra, Jiřina POPELOVÁ a Eva KRÖSCHLOVÁ. *Tance a taneční hry pro jiskry a pionýry: sborník tanečních her lidových a společenských tanců pro jiskry a pionýry všech věkových stupňů*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1961, 239 s.

NAKONEČNÝ, Milan. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2. rozšířené vyd. Praha: Academia, 1997, 437 s. ISBN 80-200-0625-7.

OBST, Otto. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, 195 s. ISBN 80-244-1360-4.

PAYNE, Helen. *Kreativní pohyb a tanec ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. 2. vyd. Praha: Portál, 2011, 239 s. ISBN 978-80-7367-887-6.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2012, 272 s. ISBN 80-7178-399-4

PRŮCHA. *Moderní pedagogika*. 5. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013, 483 s. ISBN 978-80-262-0456-5.

RENAULT, Mary. *Král musí zemřít: Byk přichází z moře*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1974, 565 s.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: vývojová psychologie*. 2. přepracované vyd. Praha: Portál, 2006, 390 s. ISBN 80-7367-124-7.

ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009, 300 s. ISBN 978-807-3675-608.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. 4. vyd. Praha: Portál, 2011, 246 s. ISBN 978-80-7367-928-6.

ŠMOLÍK, Petr. *Pohybová výchova*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1985, 253 s.

ŠVEC, Štefan. *Základné pojmy v pedagogike a andragogike: (s anglicko-slovenským slovníkom termínov s definíciami a s registrom ich slovensko-anglických ekvivalentov)*. 2. rozš. a dopl. vyd. Bratislava: IRIS, 2002, 318 s. ISBN 80-89018-31-9.

Tančíme s vámi: sborník zahraničních lidových tanců pro taneční kroužky. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1967, 139 s.

TÓTH, Štefan. *Tanečné písmo: metodický príspevok pre zápis tanečného pohybu*. 1. vyd. Bratislava: Slovenská akadémia vied a umení, 1952, 45 s.

ZAPLETAL, Miloš. *Velká encyklopedie her: Hry v přírodě*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1985, 629 s.

ZAPLETAL, Miloš. *Velká encyklopedie her: Hry v klubovně*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1986, 567 s.

ZÍBRT, Čeněk. *Jak se kdy v Čechách tancovalo: dějiny tance v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a na Slovensku od nejstarší doby až do konce 19. století se zvl. zřetelem k dějinám tance vůbec*. 2. vyd. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960, 439 s.

Akademické práce

CHALOUPKA, Jiří. *Použití country tanců na 1. stupni základní školy*. Brno, 2004. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Marek Trávníček.

ONDŘÍŠKOVÁ, Ivana. *Využití lidových tanců a country tanců na 1. stupni ZŠ* [online]. Brno, 2006 [cit. 2012-10-20]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Hana Šeráková. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/65907/pdf_m/>.

Nepublikované dokumenty – brožury

BARTŮNĚK, Ivan. *20 country tanců*. Brno, [b.r.]a

BARTŮNĚK, Ivan. *Základy choreografie a callerování*. Brno, [b.r.]b

BONUŠ, Jasan. DVORANA. *Country tance 1*. Praha, 1994a

BONUŠ, Jasan a Jitka BONUŠOVÁ. DVORANA. *Country tance 2*. Praha, 1994b

DVOŘÁK, David. *Šťastných třináct country tanců*. Praha, 2000

GALA, Petr. *"The Best" z Country tanců*. Mokré Lazce, 2009

PROCHÁZKA, Miroslav. *Roztančený svět*. Loučovice, 2002

VAŠÁK, Jiří. *Country tance: Country styl*. Praha: Presston, 1995

VLČEK, František. *Square dance: učebnice s definicemi, 1. díl*. 2. vyd. Vsetín: Pergamen, 1997

DOSTAVNÍK BRNO. *Čtverylka*. Brno, 1987 – 1991

Internetové zdroje

Centrum tance [online]. 2013 [cit. 2013-10-22]. Dostupné z:

<http://www.centrumtance.cz/tanec/info/kontakt.asp>

Country tance[online] poslední aktualizace: 19 září 2011 [cit. 2013-08-15]. Dostupné z WWW http://www.geocaching.com/seek/cache_details.aspx?guid=02654710-c1fd-45bf-b7eb-e75f4de91e8b

DVOŘÁK, T. "HROCH". *Country tance: pojmy* [online]. 2011, 21.11. 2011 [cit. 2012-05-19]. Dostupné z: <http://countrytanecni.wz.cz/index.html>

Historický tanec v heslech. TILLMANOVÁ, Hana. *Historický tanec v heslech* [online]. 2000 [cit. 2013-06-20]. Dostupné z: <http://tanec.tillwoman.net/%C3%9Avod/>

Historie tance: Taneční škola Starlet Brno. *Starlet Brno* [online]. 2008 [cit. 2013-08-22]. Dostupné z: 9. <http://www.starlet-brno.cz/historie.html>

Hranostaj: nejen skutečné hry. *Hranostaj: nejen skutečné hry* [online]. 2006 [cit. 2014-01-13]. Dostupné z: <http://www.hranostaj.cz/>

Cheerleading [online]. 2013 [cit. 2013-08-14]. Dostupné z: <http://www.cach.cz/index.php/cheerleading>

LOUŽECKÁ BACHOVÁ, Tereza. *Luas Dancing School*. [online]. 2010. vyd. [cit. 2013-10-25]. Dostupné z: <http://www.luasdance.cz/historie-cloggingu>

Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se mění Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. In: *20092/2010-2*. Praha, 2010. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/DVO_tpv.pdf

ŠIMBEROVÁ, Dagmar - SKOTÁKOVÁ, Alena - SVOBODOVÁ, Lenka - HEDBÁVNÝ, Petr. *Teorie tance* [online]. 1 vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009 [cit. 2013-10-07].

Elportál. Dostupné z: <<http://is.muni.cz/elportal/?id=852845>>. ISSN 1802-128X.

Taneční skupina Dvorana. *Taneční skupina Dvorana* [online]. 2009 [cit. 2013-10-25]. Dostupné z: <http://www.dvoranacd.cz/historie.php>

Jiné zdroje

Je nám 20 nač se vracet? [videozáznam na DVD] soukromý videozáznam z vystoupení taneční skupiny La Quadrilla. 2006

Obrázky

1. Tanečníci v typickém square kostýmu: Soukromé foto pořízené se souhlasem tanečníků.
2. Boty s ozvučnicemi: Photo by Dorothy Stephenson: The Clogging Shoe: 4dancers. *The Clogging Shoe* [online]. 2013 [cit. 2014-02-19]. Dostupné z:
<http://www.4dancers.org/2013/02/the-clogging-shoe/>
3. Tanec v edukaci
4. Grafický záznam barokního tance (fejjetová notace) (Kozáková, 2005, s. 210)
5. (Procházka, 2002)
6. (Dvořák, 2003)
7. (Gala, 2009)
8. (Mišurcová, 1961, s. 82)
9. (*Tančíme s vámi*, 1967, s. 10)
10. Zátočka za loket pravé ruky

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jarmila Svobodová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PaedDr. Alena JŮVOVÁ, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Tanec jako hra v edukačním procesu
Název v angličtině:	Dance like a game in the educational process
Anotace práce:	Bakalářská práce „Tanec jako hra v edukačním procesu“ má přispět k lepšímu přístupu ke skupinovému tanci v rámci edukace všech věkových kategorií. V první části se seznámíme s historií i současností tance jako takového. Více se zaměříme na významnou složku skupinových tanců, kterou jsou country tance. Ve druhé části je vysvětleno, jak tanec souvisí s edukací, a třetí část propojuje tanec s hrou. Čtvrtá část je zaměřena na metodiku tance. Také řeší problematiku záznamu tance. Stěžejní částí je zásobník tanečních her obsahující jednoduché grafické znázornění tanců. Hlavním cílem práce je zpřehlednit záznam tance tak, aby byl použitelný v edukační praxi.
Klíčová slova:	tanec, edukace, hra, pohyb, country tance, skupinové tance, tanečník, volný čas, kartotéka, grafické znázornění tance
Anotace v angličtině:	Bachelor thesis „Dancing as a game in educational process“ is to contribute a better access to group dance in a scope of education of all age categories. In the first part we get acquainted with a history and present of dancing. We concentrate more on a meaningful part of group dance such as country dance. In the second part it is explained how dancing is connected with education and in the third part we connect dancing with game. The fourth part is concentrated on a methodic of dancing. It also solves the problem of dance recording. A dancing game store with simple graphic represent of dancing is the main part. The main aim of my work is to arrange the dance recording the way to be useful in a practice education.
Klíčová slova v angličtině:	dance, education, game, movement, country dances, group dances, dancer, leisure, file, graphical representation of dance
Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	82 stran
Jazyk práce:	Český jazyk